

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETO
APLINKOS POLITIKOS KATEDRA

AGNĖ SLABADAITĖ
(APLINKOS APSAUGOS POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS)

GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO VALDYMAS LIETUVOJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
doc. dr. Aldona Jociutė

Vilnius, 2011

TURINYS

ĮVADAS	3
1. GERIAMOJO VANDENS TEORINIAI ASPEKTAI	5
1.1. Bendros žinios apie geriamąjį vandenį ir jo svarba	5
1.2. Vandens tiekimo samprata	6
1.2.1. Vandens tiekimo raida	7
1.2.2. Vandens tiekimas Lietuvoje	9
2. VANDENS TIEKIMO TEISINIS PAGRINDAS	11
2.1. Europos Sąjungos teisės aktai, reglamentuojantys vandens tiekimą	11
2.2. Geriamojo vandens tiekimo teisinė aplinka Lietuvoje	14
3. GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO PRAKTINIS ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE	19
3.1. Tyrimo metodika	19
3.1. Tyrimo duomenų analizė	20
3.2.1. Geriamojo vandens tiekimo organizavimas	20
3.2.2. Geriamojo vandens tiekimo prieinamumas	25
3.2.3. Geriamojo vandens tiekimo plėtra	27
3.2.4. Geroji patirtis vykdant geriamojo vandens tiekimo plėtrą	30
IŠVADOS	33
REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI	34
LITERATŪROS SĄRAŠAS	35
SANTRAUKA	39
SUMMARY	40
PRIEDAI	41

IVADAS

Temos aktualumas. Žmogaus egzistencijai tik oras yra svarbesnis už vandenį. Lietuvoje geriamajam vandeniui naudojamas tik iš požeminių vandens šaltinių išgaunamas vanduo. Taip išsiskiriama iš daugelio kitų šalių, kur geriamasis vanduo išgaunamas naudojant paviršinį ir požeminį vandenį. Kiekvienas šalies gyventojas nepriklausomai nuo gyvenamos vietos turi teisę gauti geriamojo vandens tiekimo paslaugas. Tenkinant bendrąjį visuomenės interesą ir teisėtus gyventojų lūkesčius, vandens tiekimo paslaugos turi būti organizuojamos taip, kad vanduo gyventojams būtų tiekiamas nuolat ir be pertrūkių.

Temos problema. Vandens tiekimo paslaugų sektorių reguliuoja savivalda. Be savivaldybių kontroliuojamų vandens tiekimo įmonių, šalyje vandenį tiekia keli šimtai subjektų, kurių veikla nekontroliuojama. Vandens tiekimo įmonėms dirbant nuostolingai neužtikrinamas ilgalaikis ir pakankamas vandens paslaugų finansavimas, reikalingas vandens tiekimo plėtrai.

Lietuvoje daugiau nei pusė gyventojų aprūpinami centralizuotai tiekiamu vandeniui. Gyventojai, neprisijungę prie viešai tiekiamo geriamojo vandens, naudojami vandeniu iš kastinių šulinių, kuris dažniausiai būna užterštas ir neatitinka geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimų. Neatitinkantis saugos ir kokybės reikalavimų vanduo skatina gyventojus jungtis prie geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros, tačiau neretai susiduriama su nepakankamai išvystyta vandentiekio infrastruktūra, dėl to stabdoma minėtų tinklų plėtra ir vandens paslaugų prieinamumas gyventojams.

Siekiant išanalizuoti vandens sektoriaus būklę, nustatyti problemas ir numatyti priemones tobulinti vandens ūkį, Aplinkos ministerijos užsakymu 2003 m. buvo parengta Lietuvos vandentvarkos ūkio esamos situacijos analizė. 2010 m. Valstybės kontrolė atliko Vandens tiekimo organizavimo ir kainodaros auditą. Valstybinio audito ataskaita remiasi šiame darbe, norint dar plačiau išanalizuoti ir įvertinti geriamojo vandens tiekimo valdymo ypatumus Lietuvoje.

Nors geriamojo vandens tiekimas neatsiejamas nuo nuotekų tvarkymo paslaugų, nes vandens tiekėjai tiekia geriamąjį vandenį ir teikia nuotekų tvarkymo paslaugas, o vartotojai už minėtas paslaugas atsiskaito viena kaina, darbe nuotekų tvarkymo klausimai bus aptariami tiek, kiek tai yra susiję su bendraisiais vandens ūkio organizavimo klausimais, vandens paslaugų prieinamumo vartotojams klausimu ir vandens tiekimo plėtra. Konkretesni nuotekų surinkimo, transportavimo, valymo, apskaitos, susidariusio dumblo ir kitų atliekų tvarkymo klausimai šiame darbe nenagrinėjami.

Tyrimo objektas. Geriamojo vandens tiekimo valdymas Lietuvoje.

Darbo tikslas. Išanalizuoti ir įvertinti viešai tiekiamo geriamojo vandens valdymo ypatumus Lietuvoje.

Uždaviniai:

1. Apžvelgti geriamojo vandens tiekimo teorinius aspektus.
2. Išanalizuoti geriamojo vandens tiekimą reguliuojančių teisės aktų nuostatų įgyvendinimą Lietuvoje.
3. Išanalizuoti geriamojo vandens tiekimo organizavimą Lietuvoje.
4. Įvertinti vandens tiekimo prieinamumą Lietuvoje.
5. Įvertinti vandens tiekimo plėtrą Lietuvoje.

Hipotezės:

1. Nesukurta efektyvi vandens tiekimo valdymo sistema.
2. Neužtikrinamas kokybės ir saugos reikalavimų atitinkančių vandens tiekimo paslaugų prieinamumas vartotojams.

Metodai:

1. Teoriniai: mokslinės literatūros šaltinių (straipsnių, monografijų) ir teisės aktų analizė.
2. Empiriniai: dokumentų turinio analizė, ekspertų interviu.

Darbe naudojami sutrumpinimai:

AM – Aplinkos ministerija

ES – Europos Sąjunga

LR – Lietuvos Respublika

LSA – Lietuvos savivaldybių asociacija

LVTA – Lietuvos vandens tiekėjų asociacija

VKEKK – Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija

VMVT – Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba

VVTAT – Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba

1. GERIAMASIS VANDUO TEORINIU ASPEKTU

1.1. Bendros žinios apie geriamąjį vandenį ir jo svarba

Vanduo yra aplinkos dalis, apimanti paviršiniuose ir požeminiuose vandens telkiniuose esantį vandenį. Vanduo – visos gyvosios gamtos ir žmonijos egzistavimo pagrindas. Jis sudaro 70 proc. gyvųjų organizmų svorio ir yra svarbių biologinių procesų terpė. Vanduo vis intensyviau naudojamas gamybos, energetikos, chemijos pramonės, žemės ūkio technologiniuose procesuose (EEA, 2009). Sparčiai vystantis šiems sektoriams ir daugėjant pasaulio gyventojų, didėja švaraus vandens poreikis. Užtikrinti saugaus geriamojo vandens tiekimą, vandens tiekimą pramonei ir žemės ūkiui reikalingas požeminis vanduo, kuris pasaulyje yra didžiausias gėlo vandens šaltinis. Požeminis vanduo Bendrojoje vandens politikos direktyvoje (2000) (toliau – BVPD) apibrėžiamas kaip visoks vanduo, kuris yra žemiau žemės paviršiaus drėgnojoje zonoje ir tiesiogiai liečiasi su žemės paviršiumi ar podirviu. Požeminis vanduo sudaro apie 97 proc. visų žemės gėlo vandens atsargų (išskyrus ledynus ir apledėjimus). Likusius 3 proc. daugiausiai sudaro paviršiniai vandenys (ežerai, upės, šlapžemės) ir dirvos drėgmė (Ozolinčius R., 2005). Skirtingai nei kiti gamtos išteklių ar naudingosios iškasenos, požeminis vanduo yra paplitęs visame pasaulyje, tačiau labai skiriasi galimybės jį naudoti, tai priklauso nuo vietos klimato sąlygų – klimato ir vandeningųjų sluoksnių (uolienos, smėlingi sluoksniai, kurių porose kaupiasi vanduo) paplitimo. Požeminis vanduo pasipildo tik tam tikrais metų laikotarpiais, bet visus metus iš eilės gali būti imamas. Užtikrinus pakankamą požeminio vandens pasipildymą ir jo šaltinių apsaugą nuo taršos, vanduo gali būti naudojamas neribotą laiką (Požeminis vanduo – šaltinis ištroškusiai planetai, 2008).

Daugelyje pasaulio vietų didelę geriamojo vandens dalį sudaro požeminis vanduo – iki 80 proc. (Europoje, Rusijoje, net ir Šiaurės Afrikoje, taip pat ir Viduriniuosiuose Rytuose), o Lietuvoje jis sudaro 100 proc., taigi Lietuvai šis išteklius yra labai svarbus, nes požeminis vanduo naudojamas kaip vienintelis geriamojo vandens šaltinis. Lietuva turi gausius požeminio vandens išteklius, nes klimatinės sąlygos užtikrina teigiamą vandens balansą, o ir geologinės sąlygos yra palankios vandens kaupimuisi (nuosėdinės dangos storis kinta nuo kelių šimtų iki 2300 metrų). Todėl požeminio vandens situacija Lietuvoje yra gana gera – požeminio vandens išteklių gausis ir geros kokybės. Gėlo požeminio vandens, naudojamo gyventojų aprūpinimui geriamuoju vandeniu, sluoksniai slūgso nuo keleto (gruntinis) iki kelių šimtų (spūdinis) metrų gylyje. Pirmasis nuo žemės paviršiaus, negiliai slūgsantis gruntinio vandens sluoksnis paprastai blogiau apsaugotas nuo žmogaus ūkinės veiklos poveikio, todėl jo kokybė neretai yra prasta. Kai kuriuose rajonuose dėl nepalankių hidrogeologinių sąlygų gero vandens trūksta, nes yra per

didelė gamtinės kilmės sulfatų, chloridų ir fluoridų koncentracija, viršijanti sveikatos specialistų rekomenduojamas normas (Požeminis vanduo – šaltinis ištroškusiai planetai, 2008).

Daugiau nei 1,1 milijardo žmonių neturi patikimų sąlygų vartoti geriamą vandenį, daugiau kaip 2,4 milijardo naudojami sanitarinių sąlygų neatitinkančiu vandeniu ir nykstanti vandens ekosistema sukėlė socialinių ir politinių konfliktų bangą visame pasaulyje. Vienas pagrindinių XXI amžiaus iššūkių tarptautinei bendruomenei – pasiekti subalansuotą, sąžiningą ir demokratinį vandens išteklių valdymą (Europos deklaracijos dėl naujos vandens struktūros, 2008).

Vandens svarbą ir vertę apibendrintai galima suskirstyti į tris pagrindinius prioritetų lygius (Europos deklaracijos dėl naujos vandens struktūros, 2008):

1. Vanduo gyvybinių funkcijų palaikymui. Tai apibrėžiama, kaip pagrindinė vandens funkcija, kuri turi sudaryti sąlygas žmonių išlikimui ir turi būti pripažinta universalia žmonių teise.

2. Vanduo bendrų poreikių tenkinimui. Ši aukštesniame prioritetų lygyje esanti vandens svarba apima visuomenės sveikatos apsaugą, socialinį susitelkimą bei nešališkumą ir yra siejama su socialinėmis piliečių teisėmis bei visuomenės bendrais interesais.

3. Vanduo ekonomikos augimui – trečias prioritetų lygis, kuriame kalbama apie įstatymus, reguliuojančius vandens ekonomiką ir privačius interesus. Kita vandens svarba yra susijusi su individualiomis teisėmis į gyvenimo standartų gerinimą.

1.2. Vandens tiekimo samprata

Gyventojų gyvenimo kokybei ir aplinkai lemiamą įtaką turi gerai funkcionuojančios, prieinamos, įperkamos, ir aukštos kokybės bendrojo intereso paslaugos. Prie bendrojo intereso paslaugų priskiriamos pašto, dujų, elektros, vandens tiekimo, atliekų surinkimo paslaugos. Taigi, vandens tiekimas suprantamas kaip bendrųjų interesų paslauga (Baltoji knyga dėl bendro intereso paslaugų, 2004). Europos deklaracijoje dėl naujos vandens kultūros iškelti keli uždaviniai norint pasiekti, kad vandens paslaugos būtų kokybiškos ir prieinamos gyventojams (Europos deklaracijos dėl naujos vandens struktūros, 2008):

1. Užtikrinant būtiniausias vandens paslaugas pirmiausia būtų atsižvelgiama į bendrus viešuosius interesus ir socialinės piliečių teises ir tik po į rinkos interesus.

2. Nevyriausybinės organizacijos, darbininkų sąjungos, vartotojų organizacijos ir kiti dalyviai dalyvautų debatuose, darytų sprendimus ir dalyvautų stebėsenos procesuose vandens paslaugų liberalizavimo srityje.

3. Gyventojai turėtų visišką finansinę atsakomybę, įgyvendinant Tūkstantmečio vystymosi tikslus. Tam vyriausybės ir tarptautinės institucijos turi imtis skubių lemiamų veiksmų.

4. Vieši ar privatūs valdytojai būtų prižiūrimi visuomenės organizacijų, kurios užtikrintų veiklos skaidrumą ir pilietiškumą.

5. Tarptautinės finansinės institucijos ir vystymo organizacijos iš ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) šalių liautųsi finansiškai rėmusios liberalizacijos ar privatizacijos investicijas. Jų pastangos turi būti nukreiptos viešųjų interesų rėmimui, siekiant Tūkstantmečio vystymosi tikslų bei remiant žmonių teises, skaidrumą ir kovą prieš korupciją.

Pagal BVDP (Bendroji vandens politikos direktyva, 2000) vandens paslaugos įvardijamos kaip visos namų ūkiams, viešosioms institucijoms ir ekonominei veiklai teikiamos paslaugos, tokios kaip paviršinio ar požeminio vandens ėmimas, užtvenkimas, saugojimas, apdorojimas ir skirstymas, arba nuotekų surinkimo ir valymo įrenginių, iš kurių jos vėliau išleidžiamos į paviršinį vandenį, paslaugos.

1.2.1. Vandens tiekimo raida

Daugelyje Europos miestų geriamasis vanduo gyventojams jau antikos laikais buvo tiekiamas sudėtingomis inžinerinėmis sistemomis – vamzdynais, akvedukais, latakais. Pirmasis vandentiekis Romoje nutiestas 313–312 m. pr. Kr. IV a. Romoje buvo trylika vandentiekių, kuriais į miestą atitekėdavo iki 675 tūkst. m³ vandens per parą. Miestuose vanduo sutekėdavo į specialius rezervuarus ir iš jų vamzdžiais būdavo skirstomas vartotojams. Daugiausia vandens būdavo skiriama imperatoriaus ir patricijų rūmams, viešosioms pirtims, baseinams ir palyginti nedaug kitiems gyventojams, kurie vandenį imdavo iš gatvių fontanų (Kliučinskas L., Čiegis R., 2008). Dabar vandens tiekimo tinklai įrengiami taip, kad kiekvienas vartotojas gautų saugos ir kokybės reikalavimus atitinkantį vandenį. 2004 metais apie 3,5 milijardo pasaulio gyventojų būstų buvo prijungti prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos, jiems buvo užtikrintas vandens tiekimas. Dar 1,3 milijardo žmonių švarus ir saugus vanduo buvo tiekiamas kitais būdais, pavyzdžiui, slėginiais vamzdžiais, iš saugių šaltinių arba šulinių, tačiau daugiau kaip vienas milijardas gyventojų neturėjo galimybių gauti švaraus vandens, todėl jie buvo priversti naudotis nesaugiais šuliniais ar vandeniu iš kanalų, upių ar ežerų (Darnus nuotekų tvarkymas Vidurio ir Rytų Europoje, 2008).

2000 metais visos Jungtinių Tautų valstybės narės pasirašė Jungtinių Tautų Tūkstantmečio deklaraciją (toliau – JTTD), kurioje numatyti aštuoni Tūkstantmečio plėtros

tiksiai (toliau – TPT). Septintasis tikslas įpareigoja valstybes užtikrinti darnų aplinkos vystymąsi ir iki 2015 metų dvigubai sumažinant žmonių skaičių, kuriems neužtikrintas pastovus švaraus geriamojo vandens tiekimas. Šis įsipareigojimas dar kartą buvo primintas 2002 metais Johanesburge vykusiame Pasaulio valstybių vadovų susitikime, kur Tūkstantmečio plėtros tikslai buvo papildyti dėl to, kad trims milijardams Žemės gyventojų neužtikrinamos saugios sanitarinės sąlygos ir paslaugos. Dėl šios sprendimo priežasties, TPT papildyti įsipareigojimu užtikrinti elementarias sanitarines sąlygas.

Tačiau 2007 metais geriamojo vandens tiekimas besivystančiose šalyse dar labiau pablogėjo negu prieš keletą metų – daugiausiai dėl taršos, drėkinimo, lėšų trūkumo, karų ir didėjančios klimato kaitos (EEA, 2009). Vidurio ir Rytų Europos valstybėse centralizuota vandens tiekimo sistema naudojosi nuo 53,5 proc. iki 98,8 proc. gyventojų, tuo tarpu prijungimas prie nuotekų valymo įrenginių svyravo nuo 30 proc. iki 80 proc. Gyventojų, prijungtų prie centralizuotos vandentiekio sistemos, skaičius parodo vandens išteklių tvarkymo išsivystymo laipsnį tam tikroje šalyje. Jis parodo, kokiai daliai šalies gyventojų yra tiekiamas kokybiškas geriamas vanduo viešąja tiekimo sistema (kur geriamasis vanduo yra valomas). Likusi dalis gyventojų paprastai vandenį gauna iš vietinių šaltinių (šachtinių šulinių). Tačiau juose valstybės institucijos vandens kokybės nekontroliuoja, todėl nustatyti cheminiai, mikrobiologiniai ir fiziniai kokybės rodikliai dažnai gali būti viršijami. Vidurio ir Rytų Europos šalyse sąlyginai daug gyventojų yra prijungti prie viešosios vandens tiekimo sistemos – bendras jų skaičius viršija 75 proc. Lietuva ir Rumunija yra išimtis, jose prie viešųjų tiekimo sistemų prijungtų gyventojų skaičius yra mažesnis. Gyventojų dalis, kuriems vanduo tiekiamas centralizuotai, svyruoja nuo 53,5 proc. Rumunijoje iki 98,8 proc. Bulgarijoje. Toks aukštas rodiklis Bulgarijoje yra gana keistas, jis panašus į labai išsivysčiusių Vakarų šalių, tokių kaip Danija, Vokietija ir kitos, rodiklius. Jeigu prie viešųjų tinklų prijungtų gyventojų dalis viršija 60 proc., tai rodo, kad dauguma šalies gyventojų miestuose vandenį gauna centralizuotai. Jei šis rodiklis yra aukštesnis nei 80 proc., tai leidžia manyti, kad didesnė kaimų gyventojų dalis taip pat yra prijungti prie viešųjų vandens tiekimo sistemų ir tik nedidelė dalis žmonių, gyvenančių atokiose vietovėse, negauna vandens centralizuotais inžineriniais tinklais (Darnus nuotekų tvarkymas Vidurio ir Rytų Europoje, 2008).

Vandens suvartojimo parodymais taip pat apibūdinama geriamojo vandens tiekimo būklė. Vandens suvartojimas namuose yra aiškiai apibrėžtas – tai namų ūkiuose suvartojamas vandens kiekis, kuris yra apskaitomas ir už kurį turi būti sumokėta. Pasaulio sveikatos organizacijos vertinimu, mažiausias vieno asmens sunaudojamas vandens kiekis per parą turėtų būti apie 20 litrų, nors tokio kiekio ir nepakanka apsisaugoti nuo grėsmės sveikatai, tuo tarpu optimali paros norma turėtų būti 100 litrų vandens vienam žmogui – toks kiekis reikalingas norint išvengti

grėsmės sveikatai. Vandens suvartojimas namų ūkiuose svyruoja nuo 60 l/gyventojui per parą Lietuvoje (Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. veiklos ataskaita) (ypač mažas vandens sunaudojimas) iki 250 – 320 l/gyventojui per parą Rumunijoje ir Ukrainoje (ypač didelis vandens suvartojimas), kuris yra toks aukštas tikriausiai dėl smulkios privačios žemės ūkio veiklos, neracionalaus naudojimo, didelių vandens netekčių, vandens matavimo prietaisų nebuvimo ir kitų priežasčių. Kitose šalyse vandens suvartojimas yra gana panašus ir svyruoja nuo 90 iki 150 l/gyventojui per parą. Visose pokomunistinėse Vidurio ir Rytų Europos valstybėse bendras vandens suvartojimas ir vandens suvartojimas namų ūkiuose per pastaruosius dešimt metų dramatiškai sumažėjo. Taip atsitiko daugiausiai dėl to, kad vandens tiekimo įmonės buvo privatizuotos, o vandens kainos pakilo.

Taigi, norint užtikrinti visuomenės sveikatą ir higieną, būtinas tam tikras atitinkamas vandens kiekis. Be to, vandens reikia ne tik žmonėms, bet ir augalijai, gyvūnijai ir kitiems organizmams. Tad kyla klausimas, ką daryti, kai visiems poreikiams patenkinti lieka vis mažiau tinkamo vandens, jau nekalbant apie augantį gyventojų skaičių visame pasaulyje, kurių daugelis net negali naudotis saugos ir kokybės reikalavimus atitinkančiu geriamuoju vandeniu.

Visame pasaulyje ieškoma veiksmingesnių priemonių siekiant sumažinti žmonių, kuriems neužtenka saugos ir kokybės reikalavimų atitinkančio geriamojo vandens, skaičių. Pagrindinė problema yra ta, kad iki šiol nė viena pasaulio valstybė ar valstybių sąjunga negali pasigirti sukūrusi tobulą valdymo sistemą, kuri sugebėtų įgyvendinti visus tarptautiniuose dokumentuose užsibrėžtus tikslus (Vaišnoras A., 2011).

1.2.2. Vandens tiekimas Lietuvoje

Maždaug prieš šimtą metų Lietuvoje buvo galima drąsiai gerti upių ir ežerų vandenį, tačiau dabar tai būtų pavojinga gyvybei (Lazdinis I., Vaišnoras A., Bakas A. ir kt., 2008). Prieš Antrąjį pasaulinį karą pagrindiniu geriamojo vandens šaltiniu tapo šachtinių šulinių vanduo, t. y. gruntinis vanduo. Tokie šuliniai įrengti teritorijose, kur ilgą laiką buvo vykdoma nekontroliuojama žemės ūkio veikla, o tai pagrindinė priežastis, kodėl silpnai apsaugotas arba neapsaugotas gruntinis vanduo daug kur užterštas (Vaišnoras A., 2011). Pagal savivaldybių duomenis, šalyje dar ir dabar apie 620 tūkst. gyventojų vartoja kastinių šulinių vandenį. Apie pusės tirtų šulinių vanduo užterštas nitratais, o įvertinus taršą cheminėmis medžiagomis, mikrobiologines ir fizines vandens savybes, užterštų šulinių skaičius dar labiau padidėtų. Todėl vis daugiau geriamojo vandens imama iš gilesnių vandeningų sluoksnių.

Lietuva yra viena iš nedaugelio Europos šalių, galinčių savo gyventojus aprūpinti požeminiu geriamuoju vandeniu. Potencialūs šio vandens ištekliai sudaro apie 2,2 mln. m³/parą,

o ateityje bus maždaug pusantrą karto didesni. Sunaudojamo vandens apskaita rodo, kad kol kas turimi vandens ištekliai gerokai viriėja sunaudojamo vandens kiekį (2010 metais požeminio vandens buities ir gamybos poreikiams tenkinti buvo išsekvota 138,5 mln. m³ per metus, t. y. tik 1 proc. mažiau nei 2009 metais, tačiau šis kiekis yra mažiausias nuo 2001 metų (Aplinkos būklė 2010)), todėl galima teigti, kad artimiausiu metu buities ir gamybos reikmėms tenkinti požeminio vandens užteks (Vaišnoras A., 2011). 2010 metais vandens suvartojimas buvo mažiausias per pastaruosius 5 metus. Geriamojo vandens vartojimo apimčių tendencingam mažėjimui įtakos galėjo turėti vandens vartojimo sumažėjimas ūkio ir buities reikmėms dėl padidėjusių vandens kainų, kurios skatino gyventojus taupyti, taip pat įvesta vandens apskaitos namų ūkiuose sistema, kuri realiai parodė, kiek yra suvartojama vandens ir tai taip pat prisidėjo prie geriamojo vandens vartojimo mažėjimo, taip pat pasikeitusi Lietuvos ekonominė padėtis: pramonės įmonių gamybos apimčių mažėjimas ar jų bankrotas, taip pat mažėjančios gyventojų pajamos, turinčios įtakos paslaugų įperkamumui (Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. veiklos ataskaita).

Kaip jau minėta, vandens paslaugos – bendrojo intereso paslaugos, todėl vandens paslaugų sektorius remiasi tam tikrais principais ir kriterijais:

Visuotinumumas – vandens tiekimo paslaugos turi būti visuotinos, t.y. 95 proc. savivaldybės gyventojų turi gauti saugos ir kokybės reikalavimus atitinkantį vandenį.

Prieinamumas – paslaugos kaina neturi būti didesnė nei 4 proc. šeimos pajamų.

Nepertraukiamumas – paslaugos turi teikiamos būti kokybiškai.

Vartotojų apsauga – ilgalaikiškumas ir informacija.

2. VANDENS TIEKIMO TEISINIAI PAGRINDAI

2.1. Europos Sąjungos teisės aktai, reglamentuojantys vandens tiekimą

Vandens sektorius yra vienas iš pirmųjų aplinkos sektorių, kuriam nustatyti ES reikalavimai ir šiuo metu vandens apsaugos sektorių reglamentuoja daugiau nei 25 direktyvos ir sprendimai. Pagal ES aplinkos apsaugos politikos nustatytus principus vandens išteklių skirstomi į keturias kategorijas: gėlas, jūrų, požeminis ir paviršinis vanduo. Kiekvienos kategorijos vandens apsaugą atskirai reglamentuoja skirtingos direktyvos (Lazdinis I., Vaišnoras A., Bakas A. ir kt., 2008).

Dėl daugelio priežasčių vandens apsauga iki 1990 m. nebuvo veiksminga. Siekiant padidinti politikos, kuri per porą dešimtmečių nepateisino vilčių, veiksmingumą, visa vandens apsaugos teisinė sistema buvo nuolat svarstoma ir tobulinama.

Pirmosios vandens sektoriaus Europos Tarybos direktyvos 75/440/EEB dėl paviršinio vandens, skirto geriamajam vandeniui tiekti, kokybės valstybėse narėse reikalavimų priėmimas buvo grindžiamas vis didėjančiu geriamojo vandens poreikiu, būtinybe užtikrinti žmonių sveikatos apsaugą. Paviršinio vandens direktyvos 75/440/EEB tikslas – užtikrinti vandens kokybės apsaugą ir gerinti žmonių gyvenimo kokybę. Ši direktyva Lietuvai nėra aktuali, nes mes turime pakankamai požeminio vandens išteklių (Vaišnoras A., 2011).

Kita direktyva, kuri buvo priimta pirmajame ES vandens išteklių naudojimo ir apsaugos politikos etape 1975–1980 m., Geriamojo vandens direktyva 80/778/EEB (dabar direktyva 98/83/EEB dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės) (Geriamojo vandens direktyva, 1998). siekiama apsaugoti žmonių sveikatą nuo žalingo poveikio, viešai tiekiant ne itin geros kokybės ir švarumo geriamąjį vandenį. 98/83/EEB Tarybos direktyvos dėl žmonėms vartoti skirto geriamo vandens kokybės reikalavimai taikomi visų rūšių geriamajam vandeniui, vandeniui, kuris naudojamas maistui gaminti ar perdirbti. Direktyva netaikoma natūraliam mineraliniam vandeniui, taip pat ir vandeniui, naudojamam medicinos tikslams. Direktyvoje išdėstyti mikrobiologinių cheminių ir kai kurių fizikinių tiekiamo vandens savybių, stebėsenos ir tyrimų metodo reikalavimai, pateikiamos kai kurių rodiklių, neturinčių neigiamo poveikio žmonių sveikatai (geležies, mangano junginių koncentracijoms, spalvai ir kt.), rekomenduojamos vertės.

Antrojo raidos etapo 1988–1996 m. pradžia, kur prioritetas buvo teikiamas teršalams mažinti ir riboti, sutampa su 1988 metais Frankfurte įvykusi ES šalių narių ministrų, atsakingų už vandens apsaugą, seminaru. Seminare buvo aptarti galiojantys ES vandens apsaugą reglamentuojantys teisės aktai ir nustatyti jų didžiausi trūkumai. Pažymėtina, kad pirmajame etape priimtose direktyvose netinkamai apsaugo vandens aplinką. Europos Komisija pasiūlė

galiojančios Geriamojo vandens direktyvos pataisymus, o Europos Taryba paprašė persvarstyti Požeminio vandens direktyvos 80/68/EEB nuostatas ir jas sugriežtinti. Antrojo etapo direktyvos: Miestų nuotekų valymo direktyva 91/271/EEB; Nitratų direktyva 91/676/EEB ir kitos (Vaišnoras A., 2011).

Praėjusiame dešimtmetyje dar nebuvo suformuotas darnus gėlo vandens išteklių valdymas ir apsauga, o į požeminį vandenį buvo žiūrima tik kaip į geriamojo vandens šaltinį. Po Ministrų seminaro raginimo, 1992 ir 1995 metais Tarybos prašymų nutarimuose bendrąją gėlo vandens apsaugos politiką papildyti veiksmų programa, skirta požeminiam vandeniui, ir peržiūrėti direktyvą 80/68/EEC sekė 1996 m. patvirtintas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas dėl veiksmų programos požeminio vandens integruotai apsaugai ir valdymui.

Globalūs sprendimai prasidėjo nuo 2000 metų ir tęsiasi iki dabar. 1995 metais Europos aplinkos agentūrą pateikė pranešimą apie ES šalių aplinkos būklę, kuriame nurodė būtinybę tausoti Bendrijos vandenį kiekybiškai ir kokybiškai, nes padėtis nebuvo pagerėjusi tiek, kiek tikėtasi, o kai kurios direktyvų nuostatos tiesiog paseno. Dėl to kilo mintis persvarstyti ES politikos pagrindinius principus („teršėjas moka“, aukšto apsaugos lygio, prevencijos, atsargumo prevencinių veiksmų, taršos mažinimo šaltiniuose, aplinkos apsaugos politikos integracijos) vandens srityje. 1996 metų viduryje Taryba pateikė prašymą Komisijai dėl Bendrosios vandens politikos direktyvos parengimo. Galiausiai, 1996 metais Komisijos priimta požeminio vandens veiksmų programa buvo įtraukta į 1997 metais pradėtą rengti ir 2000 metų spalio 23 dieną patvirtintą Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB, kuri nustato Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (Bendroji vandens politikos direktyva, 2000). Taip požeminis vanduo pirmą kartą įtrauktas į integruotą vandentvarkos sistemą BVPD. Bendroji vandens politikos direktyva priskiriama paskutiniajam trečiajam vandens apsaugos politikos raidos etapui, kuri pertvarkė vandens apsaugą reglamentuojančių teisės aktų sistemą, nustatė naujus pagrindinius vandens valdymo principus. Pagrindiniai BVPD tikslai – sukurti viso vandens (požeminio ir paviršinio – upių, ežerų, tarpinių, priekrantės) apsaugos sistemą, kuria būtų siekiama saugoti ir gerinti vandens išteklių būklę; pradėti racionaliai valdyti vandens naudojimą, kad vandens išteklių apsauga taptų ilgalaikė; pagerinti ekosistemų apsaugą mažinant arba nutraukiant prioritetinių pavojingų medžiagų išleidimą į vandens telkinius; užtikrinti pažangų požeminio vandens taršos mažinimą ir tolesnę jų apsaugą nuo teršimo, potvynių ir sausrų padarinių, taip pat, kad kaina už vandens tiekimo paslaugą atsipirktų įvairiems vartotojams. BVPD – svarbiausias teisinis dokumentas, reglamentuojantis vandenų valdymą. Teisinė vandens išteklių valdymo struktūra, reguliuojanti daugiapakopę vandens išteklių ekologinę sistemą, yra menkai integruota, tad buvo parengta 2000/60/EB direktyva, atitinkanti integruotą vandens išteklių valdymo sistemą ir apjungianti iki šiol nelabai susijusias direktyvas.

Taigi BVPD šiuo metu yra pagrindinė direktyva, siekianti integruoto požiūrio į aplinkos apsaugą ir darnaus vystymosi, taip pat apima daugelį aplinkos apsaugos reikalavimų, suformuluotų atskirose direktyvose. Bendroji vandens politikos direktyva 2000/60/EB apėmė visas pirmojo vandens apsaugos potikos raidos etapo direktyvas, išskyrus Geriamojo vandens direktyvą. Į Bendrąją vandens politikos direktyvą įeina trys direktyvos, nustojusios galioti 2007 metais, t. y. 75/440/EEB direktyva dėl paviršinio vandens, skirto geriamajam vandeniui tiekti, Informacijos apie paviršinio vandens kokybę apsaugos direktyva 77/795/EEB ir Direktyva 79/869/EEB: matavimo metodai ir mėginių ėmimas. BVPD apima dar keturias direktyvas, kurios nustos galioti 2013 metų gruodžio 22 dieną, t. y. direktyva 78/659/EEB dėl gelavandenėms žuvims skirtų vandenų kokybės, direktyva 80/68/EEB dėl požeminio vandens apsaugos nuo pavojingų medžiagų sukeltos taršos, direktyva 76/464/EEB dėl tam tikrų į bendrijos vandenį išmetamų pavojingų medžiagų sukeltos taršos ir direktyva 79/923/EEB dėl jūrų moliuskams skirtų vandenų kokybės. Tokiu būdu Bendrąją vandens politikos direktyvą siekiama išplėsti vandens apsaugą ir apimti visus vandenius: požeminį, paviršinį ir priekrančių; iki 2016 m. pasiekti, kad visų vandens telkinių būklė būtų „gera“; vandens telkinius valdyti upių baseinų principu; patikslinti vandens tiekimo paslaugų kainas; Skatinti piliečių dalyvavimą.

Po ilgų Europos Parlamento ir Tarybos derybų 2006 m. gruodžio mėnesį oficialiai buvo priimta jau tik požeminio vandens valdymo klausimams spręsti skirta Požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo direktyva 2006/118/EB (toliau – PVD) (Požeminio vandens direktyva, 2006). Ji papildė BVPD direktyvą aiškiai nustatydamą aplinkos apsaugos tikslus požeminio vandens kiekybinei ir cheminei būklei ir užtikrino pirminės PVD (1980 metų) dėl požeminio vandens apsaugos nuo tam tikrų pavojingų medžiagų keliamos taršos tęstinumą, kol pastaroji bus panaikinta pagal BVPD iki 2013 metų pabaigos. Pirmą kartą buvo pristatyti kokybės tikslai visai ES, pagal kuriuos valstybės narės privalo stebėti ir vertinti požeminio vandens kokybę, nustatyti ir sumažinti požeminio vandens tendencijas.

Požeminio vandens direktyva 2006/118/EB yra svarbi Lietuvai, naudojančiai požeminį vandenį kaip pagrindinį geriamojo vandens šaltinį, nes ji nustato esminius požeminio vandens kiekybės ir kokybės reguliavimo aspektus. Taip pat, šia direktyva nustatytos požeminio vandens reguliavimo sistemos elementai yra susiję su upės baseino valdymo planų, kurių tikslas iki 2015 metų pasiekti „gerą“ aplinkos būklę, kūrimu ir įgyvendinimu (Požeminio vandens apsauga Europoje, 2008).

2.2. Geriamojo vandens tiekimo teisinė aplinka Lietuvoje

Lietuvai atgavus nepriklausomybę buvo sukurta nauja aplinkos apsaugos teisinė sistema, sudaranti ir vandens išteklių valdymo teisinius pagrindus. Šalyje veikia vieninga aplinkos apsaugos valstybės valdymo sistema. Teisinį vandens išteklių valdymo pagrindą Lietuvoje sudaro įstatymai ir įgyvendinamieji teisės aktai. Įstatymai nustato pagrindinius vandens valdymo politikos principus, o įgyvendinamuosiuose teisės aktuose atitinkamai pateikiami išsamūs įstatymų įdiegimo reikalavimai (Lazdinis I., Vaišnoras A., Bakas A. ir kt., 2008)

1992 metais įsigaliojo pamatinis šalies teisinis dokumentas – Konstitucija, kurio nuostatomis yra grindžiama aplinkos teisės sistema. Konstitucija, įtvirtino aplinkos apsaugą savarankiška nacionalinės politikos sritimi, o kartu ir savarankiška teisinio reguliavimo sfera. Vadovaujantis Konstitucijos 47 straipsniu, „Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai. Lietuvos Respublikai priklauso išimtinės teisės į oro erdvę virš jos teritorijos, jos kontinentinį šelfą bei ekonominę zoną Baltijos jūroje“. 53 straipsnyje Valstybė ir kiekvienas asmuo yra įpareigoti saugoti aplinką nuo keksmingų poveikių, o 54 straipsnyje Konstitucija valstybei paveda prižiūrėti, kad su saiku būtų naudojami bei atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai (Konstitucija, 1992).

Aplinkos apsaugos įstatymas, priimtas 1992 metais – pagrindinis Lietuvos aplinkos apsaugos principus reglamentuojantis įstatymas, nustatantis įvairių institucijų pareigas ir atsakomybę aplinkos apsaugos srityje. Įstatymas reguliuoja visuomeninius santykius aplinkosaugos srityje, nustato pagrindines juridinių bei fizinių asmenų teises ir pareigas išsaugant Lietuvai būdingą biologinę įvairovę, ekologines sistemas bei kraštovaizdį, užtikrinant sveiką ir švarią aplinką, racionalų gamtos išteklių naudojimą Lietuvoje, jos teritoriniuose vandenyse, kontinentiniame šelfe ir ekonominėje zonoje (Aplinkos apsaugos įstatymas, 1992).

Šio įstatymo pagrindu priimami kiti gamtos išteklių naudojimą bei aplinkos apsaugą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai, tame tarpe ir vandens išteklių valdymą reglamentuojantys teisės aktai. Aplinkos apsaugos įstatymas taip pat skirtas užtikrinti Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, įgyvendinimą.

Iki 2003 metų pagrindinis įstatymas, kuriuo reglamentuojama vandens telkinių (požeminių ir paviršinių) apsauga, valdymas, naudojimas ir, kuriame nustatyti vandens telkinių savininkai (išskyrus jūros vandenį), vandens naudotojų teisės ir pareigos ir reguliuojami kiti su vandens apsauga ir naudojimu susiję santykiai, nuosavybės principai, – Vandens įstatymas, priimtas 1997 metais. Vandens įstatymas pakeitė anksčiau galiojusį Vandens kodeksą. 2003 metais Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos vandens įstatymo pakeitimo

įstatymą, kuris buvo suderintas su ES Bendrąja vandens politikos direktyva 2000/60/EB ir jame įdiegti pagrindiniai šios direktyvos reikalavimai. Pagal šį įstatymą vandens išteklių ir telkinių naudojimo prioritetinė sritis – aprūpinti gyventojus geriamuoju vandeniu.

Galima laisvai imti ir naudoti iki 10 m³ vandens per parą (išskyrus prekybą vandeniu), taip pat avarijoms ar stichinėms nelaimėms likviduoti. Kitais atvejais vandenį naudoti galima turint gamtos išteklių naudojimo leidimą, kuriame nustatytos vandens naudojimo sąlygos ir apsaugos reikalavimai. Vandens telkinių savininkai, laikydamiesi teisės aktų nustatytų sąlygų, vandenį gali naudoti be gamtos išteklių naudojimo leidimo. Visais atvejais keliamas reikalavimas užtikrinti vandens apsaugą (Vaišnoras A., 2011). 2001 metais priimtas Geriamojo vandens įstatymas nustato į rinką tiekiamo, maisto įmonėse ir individualiai namų ūkyje naudojamo geriamojo vandens saugos ir kokybės užtikrinimo sąlygas. Šis įstatymas taip pat reglamentuoja pagrindines valstybės ir savivaldybės institucijų, vandens tiekėjų ir vandens vartotojų funkcijas ir santykius, susijusius su geriamojo vandens gavyba, tiekimu, naudojimu, individualiu apsirūpinimu juo ir geriamojo vandens saugos ir kokybės kontrolę (Geriamojo vandens įstatymas, 2001).

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatos

2006 metais, siekiant užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio nenutrūkstamą funkcionavimą, visuomenės poreikius atitinkančią plėtrą sudarant sąlygas fiziniams ir juridiniams asmenims priimtinomis sąlygomis apsirūpinti tinkamos kokybės geriamuoju vandeniu ir gauti geros kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas, buvo priimtas Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas. Įstatymas nustato geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio valdymo ir reguliavimo pagrindus ir reglamentuoja vandens tiekėjų ir abonentų (vartotojų) teisinius santykius. Jo tikslas – užtikrinti nenutrūkstamą geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio funkcionavimą, taip pat visuomenės poreikius atitinkantį vystymą, sudarant sąlygas fiziniams ir juridiniams asmenims priimtinomis sąlygomis apsirūpinti tinkamos kokybės geriamuoju vandeniu ir gauti geros kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas (Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas, 2006).

Pagal Geriamojo vandens tiekimo ir Vietos savivaldos įstatymą (1994) geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas – savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos)) savivaldybių funkcijos. Šias funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei. Įgyvendindamos šias funkcijas, savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškųjų funkcijų atlikimą.

Atsižvelgiant į tai, savivaldybės, įgyvendindamos minėtus teisės aktus turi užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų, kaip bendrojo intereso paslaugų, teikimo prieinamumą ir visuotinumą visiems savivaldybės gyventojams. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymas yra bendro intereso paslaugos, kitaip dar viešosios paslaugos, kur taikomi tam tikri viešųjų paslaugų įsipareigojimai, nustatomi vandens tiekėju, norint užtikrinti, kad būtų siekiama tam tikrų visuomenės intereso tikslų. Bendrojo intereso paslaugos turi būti teikiamos pirmiausiai galvojant apie vartotojus (Baltoji knyga dėl bendro intereso paslaugų, 2004). Todėl siekiant, kad vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugos būtų geros kokybės ir visiems prieinamos, beveik visos Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme numatytos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo reguliavimo priemonės turėjo būti įgyvendinamos per viešuosius vandens tiekėjus. Vadovaujantis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu, savivaldybės, teritorijų planavimo dokumentuose, turi nustatyti vandens tiekimo teritorijų ribas, parinti viešąjį vandens tiekėją savivaldybės teritorijoje (viešasis vandens tiekėjas negali užsiimti jokia kita veikla, nesusijusia su geriamojo vandens tiekimu ir nuotekų tvarkymu, ar veikla, nenumatyta viešojo vandens tiekimo licencijoje) arba regioninį vandens tiekėją (viešąjį vandens tiekėją, veikiantį kelių savivaldybių viešojo tiekimo teritorijose). Viešasis vandens tiekėjas gali būti parenkamas dviem būdais:

a) arba rengiant konkursą savivaldybėje ir parenkant vieną viešąjį vandens tiekėją veikiantį savivaldybės teritorijoje,

b) arba reorganizavimo būdu sujungiant savivaldybių kontroliuojamas įmones į regioninį viešąjį vandens tiekėją, veikiantį viešojo vandens tiekimo regione.

LR Vyriausybė 2006 metais nustatė viešojo vandens tiekimo regionus, kurie atitiko apskritis ir jų ribas – viename viešojo vandens tiekimo regione esančios savivaldybės turi siekti, kad viešojo vandens tiekimo regione būtų parinktas regioninis vandens tiekėjas. Savivaldybių nustatytose viešojo vandens tiekimo teritorijose geriamąjį vandenį tiekti ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikti gali ir kitas (neviešasis) vandens tiekėjas įstatyme nustatytais atvejais. Viešojo vandens tiekimo teritorijoje galimas ir individualus vandens išgavimas ir (arba) individualus nuotekų šalinimas, kai vanduo paimamas iš gamtinių šaltinių nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdomais įrenginiais ir naudojamas ne pardavimui, o savo poreikiams tenkinti (Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas, 2006).

Taigi, kol savivaldybės įstatymo nustatyta tvarka neparinko viešųjų vandens tiekėjų, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, kuriai patikėti ne tik kainodaros, bet ir licencijavimo klausimai, negali išduoti viešojo vandens tiekimo veiklos licencijų ir vykdyti licencijuojamos veiklos kontrolės. Neviešasis geriamojo vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas bei individualus vandens išgavimas ir individualus nuotekų šalinimas nelicencijuojamas.

Taigi, Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas tapo svarbiausiu dokumentu, nustatančiu geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio valdymo ir reguliavimo pagrindus ir reglamentuojančiu vandens tiekėjų ir abonentų (vartotojų) teisinius santykius.

Geriamojo vandens tiekimo institucinė aplinka

Lietuvoje aplinkos išteklių naudojimą ir apsaugą reglamentuoja ir valdo LR Seimas, LR Vyriausybė, Aplinkos ministerija ir jos padaliniai, vietos savivaldos institucijos ir kitos įgaliotos valstybės institucijos (Konstitucija, 1992). LR Seimas, kaip įstatymų leidžiamosios valdžios institucija, formuoja valstybės aplinkos apsaugos politiką, o LR Seimo Aplinkos apsaugos komitetas rengia ir nagrinėja siūlymus dėl Lietuvos aplinkos apsaugos politikos formavimo. LR Vyriausybė įstatymų nustatyta tvarka formuoja ir koordinuoja valstybės institucijų, įgyvendinančių aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo politiką, sistemą. LR Vyriausybė, kaip įstatymų vykdomosios valdžios institucija, įgyvendina valstybinę aplinkos apsaugos politiką, vadovaudamasi Konstitucija, Vyriausybės įstatymu, Aplinkos apsaugos ir kitais įstatymais. Vienas iš svarbiausių Aplinkos ministerijos veiklos tikslų – formuoti valstybės politiką vandens ir nuotekų srityje ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą (Europos deklaracijos dėl naujos vandens struktūros, 2008). Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus valstybinio reguliavimo politikos formavimu, teisės aktų tvirtinimu, kontrole, priežiūra, kainų nustatymu ir kitais klausimais užsiima 1 lentelėje pateiktos valstybės valdymo institucijos.

1 lentelė. Vandens tiekimą organizuojančios ir reguliuojančios institucijos

Institucijos	Kompetencija
LR Vyriausybė	Formuoja ir įgyvendina geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio reguliavimo politiką
Aplinkos ministerija	Rengia ir tvirtina teisės aktus, nustatančius geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, koordinuoja savivaldybių darbą, įgyvendindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio reguliavimo tikslus, koordinuoja finansinės paramos iš valstybės biudžeto, ES paramos fondų ir kitų finansavimo šaltinių skyrimą geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio plėtrai
Savivaldybės	Atsakingos už geriamojo vandens išgavimo, tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo organizavimą, vykdo vandens tiekimui skirtos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros savininkų arba savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamų įmonių, kurioms priklauso ši infrastruktūra, dalyvio teises ir pareigas, rengia ir tvirtina vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros savivaldybės teritorijoje plėtros planus

1 lentelės tęsinys

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija	Nustato kainodaros principus, tvirtina kainų skaičiavimo metodikas, derina vandens paslaugų kainas, atsakinga už licencijavimą
Sveikatos apsaugos ministerija	Nustato visuomenės sveikatos saugos reikalavimus geriamajam vandeniui
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Atlieka geriamojo vandens saugos ir kokybės kontrolę
Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba prie Teisingumo ministerijos	Išankstinių ginčų sprendimo ne teisme tvarka nagrinėja vartotojų skundus dėl geriamojo vandens pirkimo–pardavimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo sutarčių nesąžiningų sąlygų taikymo, vandens apskaitos, vandentiekio avarijų, vandens tiekimo nutraukimo, sustabdymo ar ribojimo ir sąskaitų pateikimo.

Šaltinis: Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas, 2006

3. GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO PRAKTINIS ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE

3.1. Tyrimo metodika

Darbo „Geriamojo vandens tiekimo organizavimas ir valdymas Lietuvoje“ tikslas – išanalizuoti ir įvertinti viešai tiekiamo geriamojo vandens valdymą Lietuvoje. Tikslui pasiekti atlikta:

1. Dokumentų turinio analizė:

a) informacija, gauta iš savivaldybių apie jų parengtus ir patvirtintus geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus (žr. 1 priedą). Jais vadovaujantis savivaldybės planuoja šių paslaugų plėtrą skirtingose savivaldybėse.

b) informacija apie vandens tiekimo subjektų skaičių kiekvienoje savivaldybėje, kurie aptarnauja daugiau negu 50 asmenų, tiekia daugiau kaip 10 m³ vandens per parą ir, kuriuos kontroliuoja Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (žr. 2 priedą).

c) informacija apie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo prieinamumą vartotojams šalies mastu, t. y. savivaldybių pateikti duomenys kiek gyventojų gauna vandenį centralizuotai, kiek naudojami gręžiniais, šachtiniais šuliniais ir panašiai (žr. 3 priedą).

2. Pusiau struktūrizuotas ekspertų interviu.

Šiuo metodu iš anksto buvo numatyti galimi ir būtini atviri klausimai (žr. 4 priedą), tačiau buvo užduodami ir papildomi klausimai gauti išsamią informaciją apie eksperto požiūrį, nuomonę ir vertinimą į vandens tiekimą Lietuvoje. Klausimynu siekiama identifikuoti kaip skirtingų institucijų, atsakingų už vandens tiekimo paslaugas, atstovai vertina dabartinį geriamojo vandens tiekimo organizavimą Lietuvoje. Respondentų pagal kompetenciją buvo prašoma pakomentuoti esamą geriamojo vandens tiekimo valdymą, ar pakankamos teisinės prielaidos efektyviai veikti vienai iš vandentvarkos ūkio tvarkymo dalių – geriamojo vandens tiekimui, kokios vandens tiekimo valdymo institucinės problemos iškyla ar neiškyla valdant minėtos paslaugos teikimą. Taip pat respondentų buvo prašoma išskirti geriamojo vandens tiekimo reglamentavimo trūkumus ir (ar) privalumus, ar tinkamai veikia teisės aktai, reglamentuojantys geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas. Skirtingų institucijų atstovų (ekspertų) buvo prašoma pateikti nuomonę dėl tolimesnės geriamojo vandens tiekimo plėtros užtikrinimo, sėkmingo strateginių tikslų pasiekimo, vandens paslaugų reglamentavimo užtikrinimo.

Ekspertiniam interviu atrinkti šeši respondentai (žr. 5 priedą) pagal šiuos kriterijus:

- institucinė aplinka, kurioje ekspertas dirba (skirtingos institucijos atstovai gali turėti skirtingą nuomonę ir požiūrį).

- darbo pobūdis (pasirinkti ekspertai turi būti susiję su geriamojo vandens tiekimo sritimi).
- profesinė ir gyvenimo patirtis (turintys didžiausią kompetenciją ekspertai gali pateikti detaliausią ir maksimaliausią informaciją iš geriamojo vandens tiekimo srities).

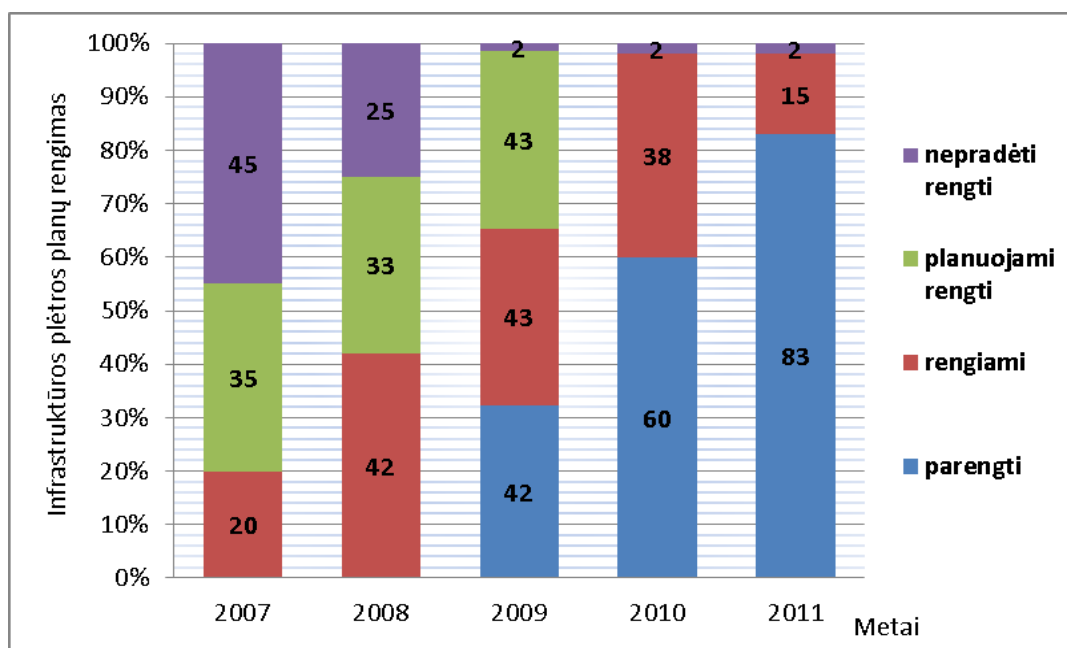
Baigiamajame darbe aptarti plėtros klausimai susiję su gerąja vandens tiekimo įmonės patirtimi prijungiant kuo daugiau gyventojų prie vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros (UAB „Šiaulių vandenys“ geroji praktika, 2010), taip pat ir ES lėšų poreikis vandentvarkos projektams naujajame 2014–2020 metų finansiniame laikotarpyje (žr. 6 priedą).

3.2. Tyrimo duomenų analizė

3.2.1. Geriamojo vandens tiekimo organizavimas

Kaip jau minėta anksčiau, geriamojo vandens tiekimą reglamentuoja Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas, kuris buvo priimtas siekiant pagerinti vandens ūkio būklę ir užtikrinti geresnį visuomenės bendrojo intereso paslaugų poreikių tenkinimą mažinant atskirtį tarp didžiųjų miestų, kaimo gyventojų ir pavienių šalies regionų. Bet koks veiklos, šiuo atveju geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valdymas, prasideda nuo planavimo, organizavimo, kontrolės ir motyvacijos.

1 paveiksle pateikta informacija apie savivaldybių Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų (toliau – planai) rengimą nuo 2007 metų.

1 pav. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimas 2007–2011 m. Šaltinis: Savivaldybių pateikta informacija, 2007–2011

Iš 1 paveikslo matyti kaip ryškiai kito infrastruktūros plėtros planų rengimas. Jeigu 2007 m. 27 savivaldybės (45 proc.) dar net nebuvo pradėjusios rengti planų, tai 2011 m. spalio 31 d. tik 1 Visagino savivaldybė savivaldybė plėtros planą rengs patvirtinus savivaldybės bendrąjį planą, kadangi 99 proc. savivaldybės gyventojų centralizuotai tiekiamas geriamasis vanduo ir tvarkomos nuotekos. Taigi, nors vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimas nuo 2007 iki 2011 metų ženkliai išaugo, tačiau iki šiol dar ne visos savivaldybės yra parengusios ir patvirtinusios minėtus planus.

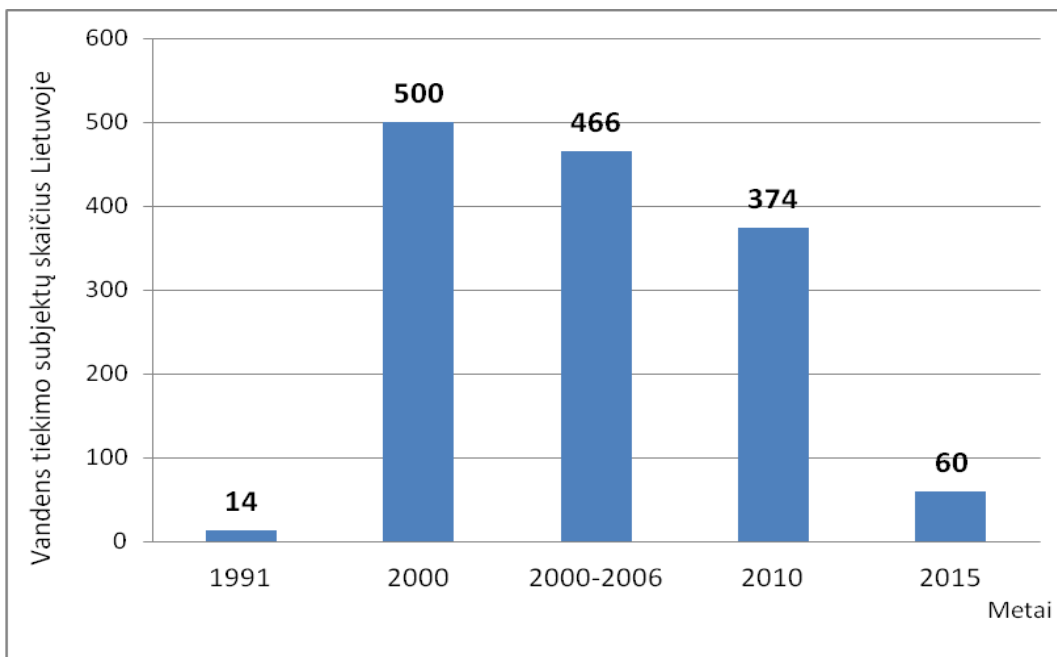
Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos atstovė sutinka, kad „pagal esamą teisinį reglamentavimą geriamojo vandens tiekimo organizavimas yra priskirtas savivaldybėms. Kadangi savivaldybė yra arčiausia bendruomenės gyventojų ir pirmiausia jiems yra atsakinga ir atskaitinga už priimamus sprendimus, manau, kad toks geriamojo vandens tiekimo organizavimo modelis yra racionalus siekiant, geriamojo vandens tiekimą organizuoti pagal gyventojų poreikius“. Tačiau, iš pateiktų duomenų matyti, kad savivaldybės neatlieka įstatyme įtvirtintų nuostatų. Iki 2008 m. birželio 30 d. savivaldybės turėjo parengti ir patvirtinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus, užtikrinamos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą. Juose turi būti įvertinta esama būklė savivaldybių teritorijoje, nustatytas paslaugų prieinamumas, viešojo vandens tiekimo teritorijos, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kryptys, darbų vykdymo terminai, reikalingos investicijos, kad iki 2014 m. gruodžio 31 d. ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybių gyventojų būtų aprūpinti teisės aktuose nustatytus visuomenės sveikatos saugos, aplinkos apsaugos ir paslaugų kokybės reikalavimus atitinkančiomis nepertraukiamomis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis.

Patvirtinus geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus ir juose nustačius viešojo vandens tiekimo teritorijas, savivaldybės šiose teritorijose privalėjo organizuoti viešąjį vandens tiekimą, parenkant viešuosius vandens tiekėjus. Kol ne visos 60 savivaldybių turi parengusios ir patvirtinusios infrastruktūros plėtros planus, tol nėra įgyvendinamos ir šios įstatymo nuostatos. Aplinkos ministerijos atstovas, kaip ir daugelis apklaustųjų ekspertų, vandens tiekimo organizavimą vertina patenkinamai, „nes savivaldybės neįgyvendina Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatų: savivaldybėse neparinkti viešieji vandens tiekėjai, neveikia vandens tiekimo įmonių licencijavimas, nors Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 metų nutarimu patvirtintos Viešojo vandens tiekimo licencijavimo taisyklės, tačiau šiuo metu netaikomos, tokiu būdu neužtikrinama vartotojams viešųjų paslaugų teikimas, kokybė, saugumas, kadangi minėtas įstatymas nedraudžia vandens tiekimo įmonėms vykdyti veiklos be licencijų, taip pat kainos nesuderintos su Valstybine kainų

ir energetikos kontrolės komisija, stringa vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, todėl vyrauja mažas paslaugų augimas“. Vilniaus miesto savivaldybės atstovas teigia, kad „geriamojo vandens tiekimo organizavimas Lietuvoje dėl pakankamų požeminio vandens išteklių nėra labai sudėtingas procesas...“, tačiau pabrėžia, kad geriamojo vandens tiekimo organizavimą reikia planuoti pagal plėtros planus, žinoti aiškias infrastruktūros kryptis, nes „galimybė beveik visoje teritorijoje įsirengti individualų gręžinį kelia grėsmę dėl jų apsaugos ir saugaus vartojimo. Būtina individualių gręžinių apskaita ir kontrolė“.

Viešasis vandens tiekimas

Pagal Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą viešąjį vandens tiekimą galima vykdyti turint viešojo vandens tiekimo licenciją. 2011 metais Lietuvoje vandenį tiekė 374 savivaldybių kontroliuojamos vandens tiekimo įmonės ir kiti vandens tiekimo subjektai, išgaunantys daugiau kaip 10 m³ vandens per parą ar tiekiantys vandenį daugiau kaip 50 asmenų. Vienose savivaldybėse bendrojo intereso paslaugas teikia vienas arba kelios vandens tiekimo įmonės, kurias kontroliuoja savivaldybės, o kitose geriamojo vandens tiekimu užsiima daugiau nei 20 įvairių vandens tiekėjų, tarp kurių yra žemės ūkio bendruomenių, pajininkų ar fizinių asmenų grupės. Pavyzdžiui, Klaipėdos rajono savivaldybėje geriamojo vandens tiekimo paslaugas teikia 29 subjektai. 2 paveiksle pateiktas geriamojo vandens tiekimo subjektų skaičius Lietuvoje 1991–2011m.

2 pav. Geriamojo vandens tiekimo subjektų skaičiaus tendencija 1991–2010 m. ir prognozė 2015 m. Lietuvoje Šaltinis: Informacija iš Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, 2011

Iš 2 paveikslo matyti, kad iki 1991 m. Lietuvoje geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą vykdė 14 valstybinių regioninių vandens tiekimo įmonių. Atgavus nepriklausomybę, valstybė pradėjo vykdyti vandens ūkio decentralizavimo procesą, vandens ūkio paslaugų valdymą perduodama vietos savivaldai, kuriai patikėta ir atitinkamo turto nuosavybė. Lietuvoje 2000 m. veikė 500 skirtingų organizacijų, teikiančių geriamojo vandens paslaugas. Nuo 2000 m. geriamojo vandens tiekimo subjektų skaičius tendencingai mažėjo ir 2010 m. šalyje geriamąjį vandenį tiekė 374 vandens tiekimo subjektai, t. y. savivaldybių kontroliuojamos vandens bendrovės, valstybės įmonės, viešosios įstaigos, akcinės bendrovės, individualios įmonės, žemės ūkio bendrovės, pajininkai, fizinių asmenų grupės, fiziniai asmenys ir kt.

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu numatyta stambinti vandens tiekimo įmones, užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę, suvienodinti tarifus vartotojams ir kt. Jau nuo 1999 m. dauguma vandens tiekimo dirba nuostolingai ir visi ekspertai teigia, kad vandentvarkos ūkis yra nugyventas ir „vandentiekio tinklams, kurių dauguma tiesti sovietmečiu, reikalinga renovacija, tačiau lėšų tam katastrofiškai trūksta“ sakė UAB „Kauno vandenys“ atstovas. Įgyvendinat Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo valdymo ir reguliavimo tikslus, turėjo būti vykdomos vandens tiekimo įmonių stambinimo procedūros, tačiau nei viena savivaldybė nesiima iniciatyvos kurti regioninį vandens tiekėją ir tokiu būdu nevyksta vandens tiekimo įmonių stambinimas. Taigi, reikia pabrėžti, kad iki šiol neparinktas nei vienas viešasis vandens tiekėjas, nes nei viena savivaldybė nėra pradėjusi viešojo vandens tiekėjo parinkimo procedūros. Vilniaus miesto savivaldybės atstovas teigia, kad „Lietuvoje geriamojo vandens tiekime dalyvauja virš 340 subjektų, toks susiskaidymas neleidžia panaudoti masto ekonomikos teikiamų efektų ir sumažinti tiekimo sąnaudas. Stambios vandens tiekimo įmonės turi didesnes galimybes panaudoti pažangias ir efektyvias geriamojo vandens ruošimo, pristatymo ir apskaitos technologijas bei įrengimus, našiau ir racionaliau išnaudoti ūkio aptarnavimui reikalingą techniką, įdarbinti kvalifikuotus specialistus ir panašiai, o tai pagrindinė prielaida geriamojo vandens kokybei ir nepertraukiamumui užtikrinti. Tačiau stambinimui trūksta motyvacijos (skatinimo) ir politinės valios“.

Kaip minėta anksčiau, Lietuvoje daugelyje savivaldybių jų teritorijose veikia viena arba kelios savivaldybės kontroliuojamos vandens tiekimo įmonės ir kiti vandens tiekimo subjektai, kurių savivaldybės nekontroliuoja, tad pastarosios ir negali užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų visiems savivaldybių gyventojams. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos atstovė mano, „kad pagrindinė problema yra nedideli vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio subjektai (bendruomenės, globos namai ir pan.), kurių vykdoma veikla

tikrai neužtikrina Lietuvos teisės aktų nuostatų ir tikslų. Tokių ūkio subjektų tiekiamo geriamojo vandens ir (ar) tvarkomų nuotekų paslaugų vartotojai už paslaugas moka būtinosiomis sąnaudomis nepagrįstas kainas, taip pat teikiamos paslaugos neatitinka kokybės reikalavimų. Todėl tokių ūkio subjektų veiklą turėtų perimti vandens tiekėjai, kurie vykdytų licencijuotą veiklą“. Nors Vilniaus miesto savivaldybės atstovas mano, kad „regioninių tiekėjų parinkimas priklauso nuo savivaldybių politinės valios. Didžiosioms miestų savivaldybėms ekonomiškai nenaudinga perimti vandens tiekimą mažesnėse rajoninėse savivaldybėse, todėl regioninių tiekėjų parinkimo klausimo organizavimu turėtų užsiimti Aplinkos ministerija“.

Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros nuosavybė

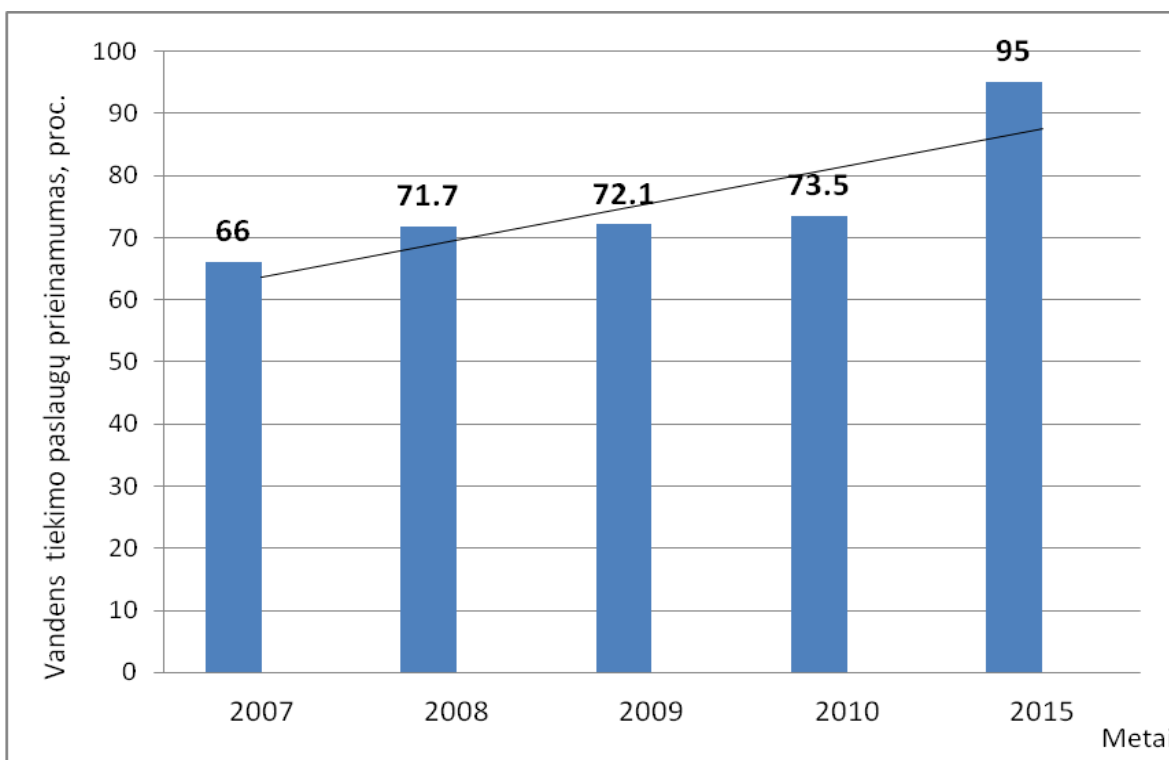
Viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra nuosavybės teise priklauso savivaldybei, kurios teritorijoje vykdomas viešasis vandens tiekimas, arba šios savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamai vandens tiekimo įmonei. Dar daugelyje savivaldybių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra priklauso pavieniams privatiems asmenims arba asmenų grupėms. Viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga viešajam vandens tiekimui, savivaldybės iniciatyva gali būti išperkama savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamos įmonės ar savivaldybės nuosavybėn Vyriausybės nustatyta vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarka (2007) arba gali būti sudaromos sutartys dėl geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų naudojimo (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos ir pan.). Vilniaus miesto savivaldybės atstovas šiuo nuosavybės teisės klausimu išreiškė tokią nuomonę: „Pagrindinė problema reguliavimo institucijų veiksmų nesuderinamumas įgyvendinant teisės aktų reikalavimus. Pvz., Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme numatyta, kad infrastruktūra nuosavybės teise turi priklausyti savivaldybei arba jos kontroliuojamai įmonei, tuo tarpu turto sąnaudos, pagal Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodiką, kainoje vertinamos tik nuo tiekėjo balanse apskaitomos infrastruktūros. Iš esmės žemesnio lygio teisės aktas susiaurina įstatymo taikymo ribas. Panašių pavyzdžių galima surasti ir daugiau“.

Iš Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės atlikto veiklos audito ataskaitos (2010) matyti, kad savivaldybės vangiai atlikinėja išpirkimo procedūras, neskiria tam lėšų arba negali išpirkti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros, nes dėl lėšų trūkumo daugelis vandentvarkos objektų neinventorizuoti ir teisiškai neįregistruoti. Dalis senos statybos infrastruktūros šiuo metu neturi šeimininko, o kai neaiškus tinklų statytojas, tuomet vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros pripažinimo bešeimininke ir perėmimo procedūros yra labai ilgos ir sudėtingos. Kai vandens tiekimo infrastruktūra neišperkama, o bendrojo

intereso paslaugų teikimas paliekamas pačių tiekėjų atsakomybei ir vartotojas apmoka už vandens paslaugas pagal susitarimą, nekaupiamos lėšos šiai infrastruktūrai atnaujinti, o iškilus problemoms kreipiamasi į savivaldybes primenant jų pareigą užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų, t. y. viešųjų paslaugų kokybišką prieinamumą ir visuotinumą visiems savivaldybės gyventojams.

3.2.2. Geriamojo vandens tiekimo prieinamumas

Aplinkos ministerijos iniciatyva 2010 m. gegužės–liepos mėn. atlikta geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų inventorizacija. Apibendrinus gautus duomenis nustatyta, kad viešai tiekiamu geriamuoju vandeniu, atitinkančiu saugos ir kokybės reikalavimus, naudojasi beveik trys ketvirtadaliai visų šalies gyventojų (3 pav.).

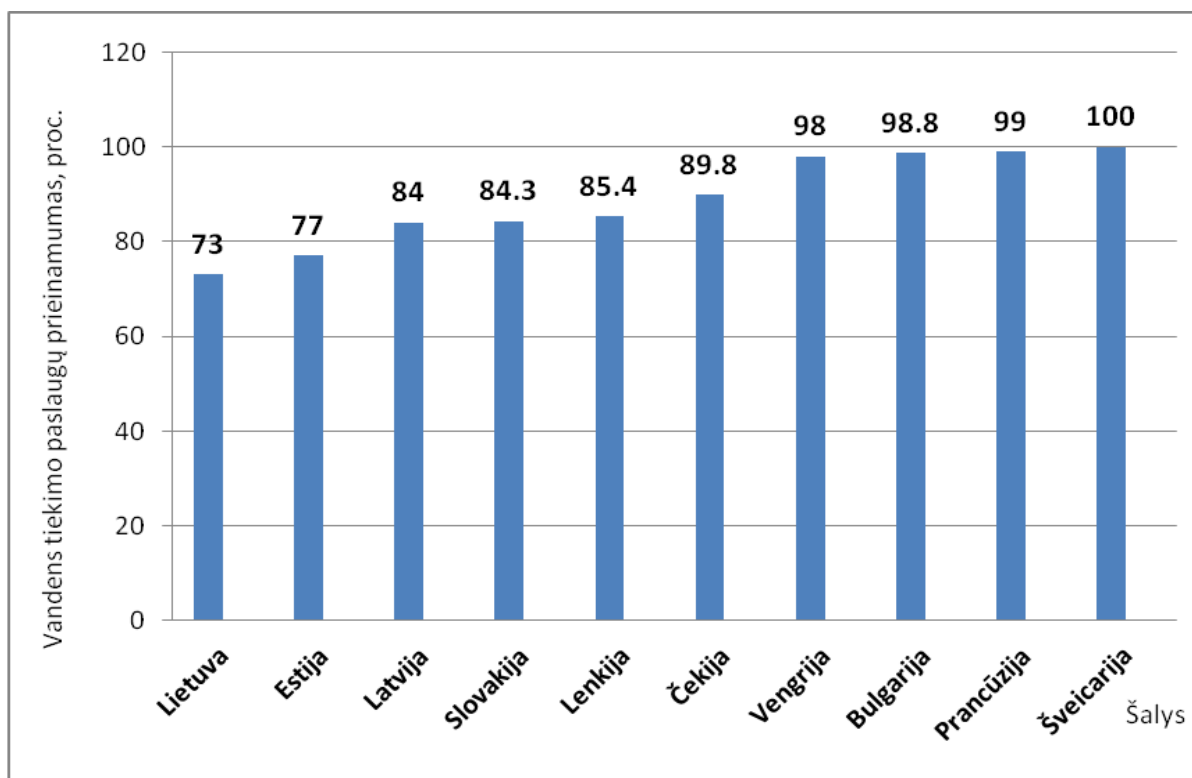

3 pav. Viešai tiekiamo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo vartotojams tendencija 2007–2010 m. ir prognozė 2015 m. Lietuvoje *Šaltinis: Informacija iš savivaldybių, 2010*

Norint, kad būtų pasiektas vandentvarkos ūkio strateginis tikslas ir viešojo vandens tiekėjo teikiamos paslaugos 2015 metais būtų prieinamos 95 proc. šalies gyventojų, reikia, kad kiekvienais metais vandens paslaugų prieinamumas padidėtų bent apie 4 proc. Iš pateiktų duomenų matyti, kad per paskutiniuosius metus, t. y. per 2009–2010 metų laikotarpį geriamojo

vandens tiekimo prienamumas šalies gyventojams išaugo vos 1,4 proc. Taigi, jeigu vandens paslaugų prienamumas didės kasmet tik 1,4 proc., tai tik 2025 metais 95 proc. šalies gyventojų galės naudotis bendro intereso paslaugomis.

Palyginimui 4 pav. pateiktas vandens tiekimo paslaugų prienamumas Europos šalyse, kur Lietuvos viešai tiekiamo geriamojo vandens rodiklis iš pateiktų valstybių yra mažiausias.

4 pav. Viešai tiekiamo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prienamumas vartotojams *Europoje Šaltinis: Darnus nuotekų tvarkymas Vidurio ir Rytų Europoje, 2008*

Reikia paminėti, kad Lietuvai būdingi dideli skirtingų regionų išsivystymo netolygumai. Geriamojo vandens sektoriaus plėtra labai netolygi miestuose ir kaimo vietovėse. 2008 metais geriamojo vandens tiekimo paslaugos miesto gyventojams buvo prieinamos 83 proc., o kaimo vietovių gyventojams tik 31 proc. Tą patį pabrėžia ir UAB „Kauno vandenys“ atstovas – „vandens tiekimas Lietuvoje pakankamai skirtingas lyginant miestus ir kaimiškąsias vietas. Tas pats pasakytina ir apie paslaugos prieinamumą. Miestuose didesnių organizacinių problemų nekyla. Reikšminga klaida organizuojant šios paslaugos tiekimą yra tai, kad tiekėjai yra verčiami „eiti“ į pastatų vidų, kištis į privačioje nuosavybėje gyvenančių bendrasavininkų santykius“. Siekiant šalyje sumažinti išsivystymo netolygumus tarp Lietuvos regionų lyginant su Europos Sąjungos vidurkiu, Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų

strategijoje numatytas siekis, kad iki 2015 metų ne mažiau kaip 95 proc. visų šalies gyventojų būtų aprūpinti viešai tiekiamu kokybišku geriamuoju vandeniu ir gauti reikalavimus atitinkančias nuotekų tvarkymo paslaugas. Vilniaus miesto savivaldybės atstovas teigia, kad „iš esmės kai kurioms, o gal ir daugeliui savivaldybių tai yra neįveikiamas uždavinys, nes labai nelygios (lyginant rajonines ir miestų savivaldybės) padengimo paslaugomis startinės pozicijos. Manau, kad 95 proc. siekiamybė turėtų išlikti ta pati, tik rajoninėms savivaldybėms nustatyti kiti terminai“. Pagal Europos Komisijos Baltąją knygą kiekvienas gyventojas, nesvarbu kur jis gyventų, turi teisę gauti geriamąjį vandenį, o jo išleidžiamos nuotekos turi būti tvarkomos.

3.2.3 Geriamojo vandens tiekimo plėtra

Visi ekspertai didele problema įvardija per didelę savivaldybių institucijų kompetenciją vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo reguliavimo srityje. VKEKK atstovė akcentuoja, kad „dalis, o kai kur netgi visas, turtas priklauso savivaldybei, todėl metai iš metų yra nudėvimas ir neatstatomas, nes pagal teisės aktus tokio turto nusidėvėjimas neįtraukiamas į kainas. Taip pat savivaldybės trukdo savalaikiam kainų peržiūrėjimui“. UAB „Kauno vandenys“ atstovas papildydamas įvardina „vandens tiekimo paslaugų kainos nustatymo ir tvirtinimo mechanizmo problemą. Tai yra per daug politizuota procedūra ir kainos nustatymas turėtų remtis tik ekonominiais faktoriais, o pačią kainą turėtų tvirtinti Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, o ne savivaldybių tarybos“. Tą patį pabrėžė ir Aplinkos ministerijos atstovas.

Kaip jau minėta anksčiau, savivaldybės, norėdamos užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą, turi vadovautis vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planais. Siekiant juos įgyvendinti, Lietuva gauna finansinę paramą iš Europos Sąjungos fondų. Taip pat yra skiriamos lėšos iš valstybės, savivaldybių biudžeto ir kitų juridinių ir (arba) fizinių asmenų. Į geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą 2000–2006 metais investuota apie 1,4 mlrd. litų Europos Sąjungos paramos, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir vandens tiekimo įmonių lėšų (Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategija, 2008).

Pažymėtina, kad Aplinkos ministerijos veikla skatinant gyventojų prijungimą prie naujai nutiestų vandentiekio ir nuotekų tinklų yra ilgalaikė ir neapsiriboja tik 2000–2006 metų finansinio programavimo laikotarpio lėšomis finansuotais objektais. Todėl, remdamasi patirtimi, sukaupta įgyvendinant 2000–2006 metų finansinio programavimo laikotarpio projektus ir siekdama užtikrinti vandentvarkos projektų efektyvų įgyvendinimą ir gyventojų prijungimo planavimą, Aplinkos ministerija nustatė griežtesnes Europos Sąjungos paramos skyrimo 2007–2013 m. vandentvarkos plėtrai sąlygas:

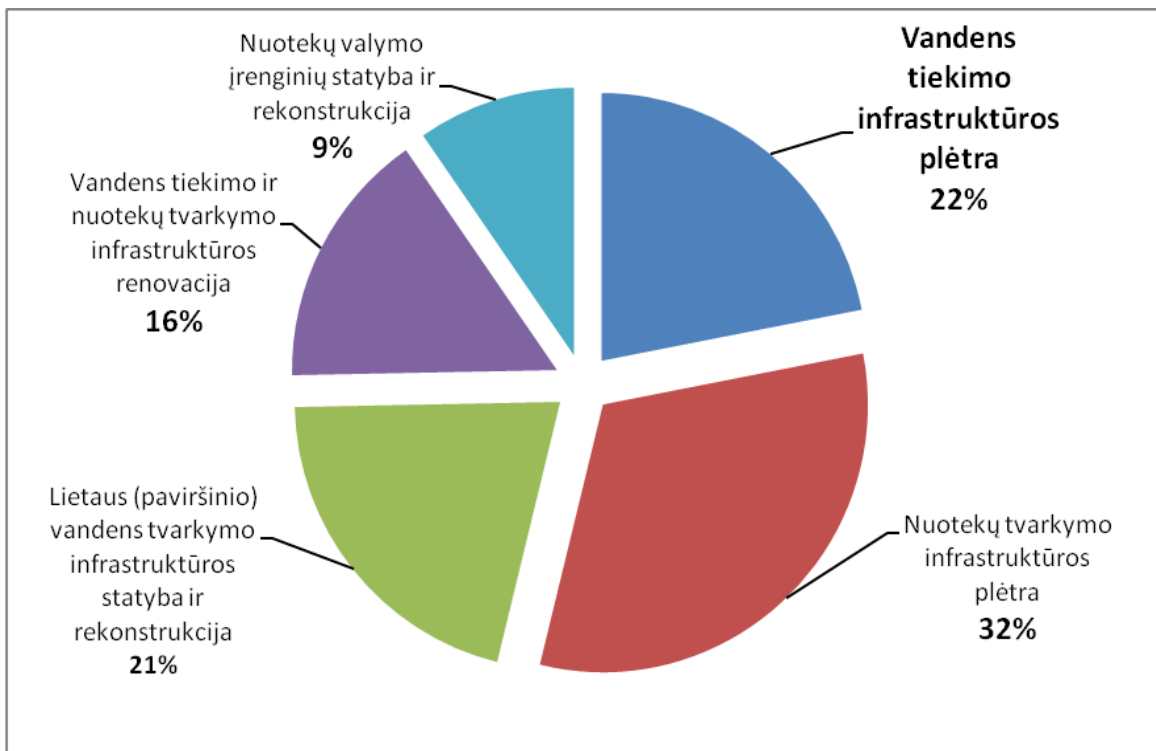
- 1) vandens kaina gyventojams neturi viršyti 4 proc. vidutinio namų ūkio pajamų;
- 2) pareiškėjas turi užtikrinti, kad per 24 mėnesius nuo projekto pabaigos visi paraiškoje planuojami nauji vartotojai naudosis geriamojo vandens tiekimo ir (ar) nuotekų tvarkymo paslaugomis. Per nustatytą terminą neprijungus gyventojų prie vandentiekio ir nuotekų tinklų, iš projekto vykdytojo proporcingai bus susigražintos projekto įgyvendinimui skirtos lėšos;
- 3) tvarkyti nuotekas ar tiekti vandenį gyventojams ir tuo pat metu įgyvendinto projekto sąnaudas pradėti įskaičiuoti į kainą vartotojui ir ją taikyti nustatyta tvarka projekto vykdytojas turi ne vėliau kaip po 1 metų nuo projekto pabaigimo. Neįvykdžius šios sąlygos, bus taikoma 20 proc. finansinė korekcija nuo atitinkamos darbų sutarties vertės.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. D1-401 patvirtintu priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ projektų finansavimo sąlygų aprašu, paskirstyta iš viso 1,49 mlrd. litų iš 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės finansinės paramos fondų (Aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-401, 2008).

Vadovaujantis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu, Aplinkos ministerija koordinuoja finansinės paramos iš valstybės biudžeto, ES paramos fondų ir kitų finansavimo šaltinių skyrimą geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo plėtrai, administruoja valstybės paramos lėšas ir atlieka jų mokėjimo ir kontrolės funkcijas.

Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos biudžeto finansavimas geriamojo vandens tiekimui ir nuotekų tvarkymui skiriamas pirmiausia Europos Sąjungos direktyvų reikalavimams ir Lietuvos įsipareigojimams aplinkos apsaugos srityje įgyvendinti. ES lėšos nėra vienintelis finansavimo šaltinis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemos plėtrai, todėl savivaldybės, kaip geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizatorės ir koordinatorės, turi ir gali ieškoti ir kitų finansavimo šaltinių (savivaldybių lėšos, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių lėšos, paskolos, kreditai, kt.).

Derybos dėl naujos 2014–2020 m. Europos Sąjungos finansinės perspektyvos ES lygmenyje prasidės 2012 m., nustačius pagrindinius finansavimo principus ir kryptis, derybos dėl ES lėšų atskiriems sektoriams bus pradėtos nacionaliniame lygmenyje. Atsižvelgiant į tai, kad vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų plėtra tikėtina išliks vienas iš sektorių, finansuotinių ES fondų lėšomis ir norėdama nustatyti ES lėšų panaudojimo vandentvarkos sektoriuje kryptis, Aplinkos ministerija, paprašė savivaldybių pateikti ES lėšų poreikį kiekvienai penkioms vandentvarkos sritims atskirai naujajame 2014–2020 m. finansiniame laikotarpyje (5 pav.).

5 pav. Europos Sąjungos lėšų poreikis vandentvarkos projektams 2014–2020 metų finansiniame laikotarpyje *Šaltinis: Informacija iš savivaldybių, 2011*

2011 m. savivaldybių pateikta informacija apie ES lėšų poreikį vandentvarkos projektams finansuoti naujajame 2014 – 2020 m. laikotarpyje parodė, kad vandens tiekimo infrastruktūros plėtros klausimas yra vienas iš svarbesnių vandentvarkos sektoriuje.

Įgyvendinus geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo plėtros investicinius projektus savivaldybių teritorijose ne visi planuoti vartotojai prisijungia prie renovuotų ar naujai nutiestų vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklų. VKEKK atstovė informavo, kad „žmonėms per brangu prisijungti prie centralizuotų paslaugų. Todėl galbūt reikėtų į kainas įtraukti pajungimo sąnaudas iki žmogaus nuosavybės ribų. Manau labiausiai žmonėms trūksta informacijos apie centralizuotų paslaugų privalumus, kainas, planus, kokybę ir pan. Iš gaunamų skundų, susidariau nuomonė, kad įmonės nelinkę bendrauti su vartotojais“. Vadinasi, savivaldybės per mažai informuoja gyventojus apie vykdomus vandentvarkos projektus, jų eigą, preliminarinius darbų vykdymo terminus, prisijungimo prie vandentiekio ir nuotekų tinklų tvarką. Daugumoje savivaldybių prisijungimu prie infrastruktūros gyventojai turi rūpintis patys. Teisės aktuose neregamentuotos atsakomybės ribos, vandens tiekimo įmonei ir vartotojams (abonentams) tenkanti atsakomybė. Todėl iškyla problemos dėl vandens tiekimo įmonių nevienodų sąlygų sudarymo naujiems vartotojams, norintiems prisijungti prie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklų.

Aplinkos ministerija renka duomenis ir Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės vandens tiekimo veiklos audito metu buvo renkama informacija iš savivaldybių, kaip įgyvendinamas strateginis tikslas 95 proc. šalies savivaldybių gyventojus aprūpinti viešojo vandens tiekėjo tiekiamu geriamuoju vandeniu ir teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis. Savivaldybės, kurios turi parengusias ir patvirtinusias Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus, tik kelios iš jų mano, kad iki 2014 m. gruodžio 31 d. pavyks įgyvendinti minėtą tikslą arba miesto savivaldybėse bus aprūpinti ne mažiau kaip 95 proc. gyventojų vandens tiekimo paslaugomis, tačiau rajono savivaldybėse šis rodiklis nebus pasiektas. Savivaldybės teigia, kad tikslo nepavyks įgyvendinti dėl lėšų stygiaus, ekonominių, organizacinių, socialinių, edukologinių problemų, teisės aktų trūkumo, reglamentuojančių gyventojų prisijungimą prie tinklų (Valstybinio audito ataskaita, 2011). Vilniaus miesto savivaldybė vandens tiekimo plėtros užtikrinimui siūlo „pagerinti planavimą t. y. specialieji savivaldybių vandens tiekimo plėtros planai turėtų būti kokybiškesni, atitinkantys realią padėtį ir su ja susijusią perspektyvą“. VVTAT atstovė teigia, kad „vykdant infrastruktūros plėtrą pagrindinis klausimas yra finansavimo užtikrinimas. Siekiant subalansuotos plėtros, turėtų būti įvertinta esama situacija, paslaugų poreikis, ES ir valstybės paramos apimtis bei savivaldybių biudžetų galimybės skirti lėšas vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai. Tačiau plėtros finansavimo našta neturi būti perkelta gyventojams, įtraukiant visas numatomas investicijas į kainas“. UAB „Kauno vandenys“ atstovas mano, kad „Šiame laikotarpyje panaudojant ES paramą vykdoma tinklų plėtra yra pilnai pakankama ir mano nuomone sekančioje perspektyvoje prioritetai turėtų būti peržiūrėti mažinant paramą plėtrai. Svarbu yra išspręsti prisijungimo prie pastatytų tinklų problemą. Šis klausimas turėtų būti sprendžiamas reglamentuojant prisijungimą poįstatyminiais teisės aktais, o ne laikantis laisvanoriškumo principų“. VMVT atstovė į klausimą apie vandens tiekimo plėtros užtikrinimą ir gyventojų prijungimą prie viešosios infrastruktūros atsakė, kad „viena nedidelė problema, su kuria susiduriama vykdant geriamojo vandens plėtrą, mano nuomone, yra gyventojų nenoras (dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui, neturima informacijos apie savo šulinio vandens kokybę) prisijungti prie viešai tiekiamo vandens tinklų. Nurodytu atveju, siūlau gerinti vartojų informavimą. VMVT jau antrus metus vykdo šachtinių šulinių geriamojo vandens tyrimus. Nustačiusios, kad vanduo nesaugus, VMVT teritorinės tarnybos informuoja vartotojus tyrimo rezultatus, priemones užtikrinant jų naudojamo geriamojo vandens saugą ir kokybę. Jei vanduo užterštas cheminiais teršalais, vienas iš siūlomų problemos sprendimo būdų būtų prisijungimas prie viešai tiekiamo geriamojo vandens tinklų“.

Aplinkos ministerijos atstovas patikino, kad yra parengtas Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymas. „Įstatymo projektas numato:

- 1) Sustambinti vandens tiekimo įmones.
- 2) Nemokamai gyventojus prijungti prie vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros.
- 3) Vykdyti griežtesnę vandens tiekimo įmonių kontrolę (sustambinus įmones, kainas už vandens paslaugas nustatinės ne savivalda, o valstybės institucija; griežtesnė apskaita; griežtesnė gyventojų kontrolė dėl individualių nuotekų; numatytos baudos vandens tiekėjams).
- 4) Nuolat informuoti gyventojus, vykdyti gyventojų švietimą“.

3.2.4 Geroji patirtis vykdant geriamojo vandens tiekimo plėtrą

Aplinkos ministerijos atstovas džiaugėsi, tokių vandens tiekimo įmonių kaip UAB „Šiaulių vandenys“ ar UAB „Utenos vandenys“ praktiniais sugebėjimais prijungiant didelį skaičių vartotojų prie vandentiekio infrastruktūros. UAB „Šiaulių vandenys“ geroji patirtis, skatinant gyventojus prisijungti prie naujai nutiestų komunikacijų rodo, kad aktyviai ir lanksčiai taikant įvairias motyvavimo priemones, bendrovė sugebėjo jau dabar pasiekti 70 proc. finansiniame sprendime numatyto prijungimo. Savivaldybės ir (arba) vandens tiekimo įmonės turi atlikti šiuos veiksmus ir pasinaudoti šiomis priemonėmis siekdamas, kad kuo daugiau vartotojų prisijungtų prie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros (UAB „Šiaulių vandenys“ geroji praktika, 2010):

1. Parengti potencialių vartotojų (abonentų) „prijungimo“ programą (nustatyti šulinių, kolonėlių vandenį naudojančius vartotojus; individualias nuotekų tvarkymo sistemas turinčius vartotojus; savavališkus ir laikinus prisijungimus ir kt.).

- 2 Išsamiai informuoti gyventojus apie vykdomus geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros projektus, apie jų naudą ir būtinybę vartotojams (sukurti savivaldybės ir (arba) vandens tiekėjų interneto svetainėje atskirą nuorodą „Vandentvarkos projektai“, kurioje turėtų būti skelbiama gyventojams aktuali informacija: gatvės, kuriose yra (bus) nutiesti vandentiekio ir nuotekų tinklai; preliminarūs darbų vykdymo grafikai; prisijungimo prie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros tvarka; informacija apie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros privalumus ir kt.).

3. Centralizuotai parengti vartotojams vandentiekio įvadų ir nuotekų išvadų supaprastintus statinio projektus.

4. Organizuoti susitikimus su gyventojais (apie planuojamus susitikimus informuoti vietiniuose laikraščiuose, televizijoje, savivaldybės ir (ar) vandens tiekėjų internetinėje svetainėje ir kt.).

5. Išplatinti informaciją (susitikimų metu, internete, spaudoje, lankstinukuose ir kt.) apie naujų abonentų ir vartotojų prisijungimo prie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros tvarką ir sąlygas.

6. Leisti gyventojams savo namų valdos sklypo ribose atlikti žemės kasimo darbus patiems.

7. Skatinti, kad statybos rangovas padėtų kloti gyventojams nuotekų išvadus (darbų vykdytojai bendradarbiautų su kiekvieno sklypo savininku ir patartų kaip geriau kloti vamzdynus, jei reikėtų – patartų kaip tikslinti sklypo tinklų projektą. Rangovas, tiesiogiai dirbdamas objekte, turėtų pasirūpinti visais reikalingais dokumentais ir derinimais).

8. Informuoti gyventojus apie prašymų priėmimo tvarką (dėl geriamojo vandens apskaitos prietaiso įrengimo, dėl geriamojo vandens tyrimo ir dėl vandentiekio sklendės atidarymo).

9. Išplatinti informaciją apie geriamojo vandens apskaitos prietaisų įrengimo tvarką (vandens apskaitos mazgo įrengimas, reikalavimai ir reikalingi dokumentai, norint įsirengti geriamojo vandens apskaitos prietaisą, atsiskaitymo už suteiktas geriamojo vandens tiekimo paslaugas tvarka).

10. Paskelbti gyventojams statybinių organizacijų, laboratorijų (atliekančių geriamojo vandens tyrimus), kontrolines geodezines nuotraukas atliekančių įmonių ryšio duomenis (adresus, telefonų numerius).

11. Išplatinti informaciją apie gatvių priežiūrą polaidžio laikotarpiu, apie dangų atstatymą ir aplinkos sutvarkymą.

12. Organizuoti projekto viešinimą.

UAB „Šiaulių vandenys“ gerosios praktikos įgyvendinimo patirtis jau išplatinta visoms vandens tiekimo įmonėms ir savivaldybėms ir ja raginama naudotis. Siūloma perimti minėtos vandens tiekimo įmonės patirtį prijungiant kuo daugiau gyventojų prie naujos centralizuotos infrastruktūros.

IŠVADOS

1. Vandens tiekimas – bendrojo intereso paslaugos. Viešai tiekiamo vandens paslaugos turi būti visuotinos, prieinamos (kaina neturi viršyti 4 proc. šeimos pajamų), nepertraukiamos (geriamasis vanduo turi būti kokybiškas) ir vartotojų apsauga turi remtis paslaugos ilgalaikiškumu ir informacijos viešinimu.

2. Politizuotas kainų ir investicijų planavimas.

3. Ne visos savivaldybės yra parengusios ir patvirtinusios Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus, todėl nevykdomos Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatos ir geriamojo vandens tiekimo organizavimas veikia neefektyviai.

4. Nei viena savivaldybė nesiima iniciatyvos stambinti vandens tiekimo įmonių.

5. Dar daugelyje savivaldybių vandens tiekimo infrastruktūra nuosavybės teise priklauso privatiems pavieniams asmenims ar jų grupėms, nors pagal Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra nuosavybės teise priklauso savivaldybei.

6. Geriamojo vandens tiekimo paslaugų prieinamumas šalies teritorijoje nuo 2007 m. iki 2010 m. padidėjo 7,5 proc. ir 2011 m. paslaugų prieinamumas sudarė 73,5 proc. Jeigu vyraus panašios paslaugos prieinamumo tendencijos, ne anksčiau kaip 2025 m. 95 proc. savivaldybės gyventojų bus aprūpinti saugos ir kokybės reikalavimus atitinkančiu geriamuoju vandeniu.

7. Geriamojo vandens tiekimo sektoriaus plėtra labai netolygi miestuose ir kaimo tipo vietovėse.

8. Lietuvoje vykdant vandens tiekimo plėtrą per daug investuojama Europos Sąjungos paramos lėšų, dėl to šios lėšos imamos neracionaliai ir nesugebama jų įsisavinti.

9. Nepakankamai išvystyta viešinimo ir gyventojų informavimo sistema.

REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI

Vyriausybei:

Depolitizuoti kainų ir investicijų planavimą, t. y. sustiprinti nepriklausomo ekonominio reguliuotojo – Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos – teises ir atsakomybę, su teise tvirtinti paslaugų tarifus, sieti paslaugų tarifų didėjimą su papildomomis investicijomis, o šias su paslaugų kokybės aplinkai ir gyventojams gerėjimu, taip pat mažinti tarifus už prastai vykdomus kokybės gerinimo įsipareigojimus, analizuoti užsienio valstybių vandens įmonių veiklos rodiklius ir jais remdamasis skatinti vietines vandens įmones gerinti savo rodiklius.

Savivaldybėms:

1. Kuo greičiau baigti rengti ir patvirtinti Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus.

2. Stambinti vandens tiekimo įmones, kadangi tai nekonkurencinė veikla, ir mažos įmonės nesugebės išlaikyti nuosavo turto.

3. Išpirkti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūrą iš privačių pavienių asmenų ar jų grupės savo nuosavybėn.

4. Remiantis kitų vandens tiekimo įmonių gerąja patirtimi, didinti vandens tiekimo paslaugų prieinamumo rodiklį šalies teritorijoje.

5. Mažinti miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių plėtros netolygumus – sparčiau vysti atsiliekančius regionus, užtikrinti visuomenės poreikius atitinkančią geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros plėtrą, sudaryti sąlygas fiziniams ir juridiniams asmenims priimtinomis sąlygomis ir kainomis gauti saugos ir kokybės reikalavimus atitinkančias geriamojo vandens paslaugas.

6. Vandens tiekimo plėtrai naudoti kuo mažiau Europos Sąjungos lėšų, kadangi paramos gavėjai turi prisidėti savo lėšomis, kad apribotų savo norus realiai pasiekiamomis darbų apimtimis.

7. Sukurti efektyvesnę informacijos valdymo ir visuomenės informavimo sistemą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija// Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
2. LR aplinkos apsaugos įstatymas// Valstybės žinios. 1992, Nr. 5-75.
3. LR geriamojo vandens įstatymas// Valstybės žinios. 2001, Nr. 64-2327.
4. LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas// Valstybės žinios. 2006, Nr. 82-3260.
5. LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas// Valstybės žinios. 2006, Nr. 82-3261.
6. LR vandens įstatymas// Valstybės žinios. 1997, Nr. 104-2615.
7. LR vietos savivaldos įstatymas// Valstybės žinios. 1994, Nr. 55-1049.
8. LR Vyriausybės 2008 m. rugpjūčio 27 d. nutarimas Nr. 832 „Dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008-2015 metų plėtros strategijos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 104-3975.
9. LR Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 127 „Dėl atsiskaitymo už patiektą geriamąjį vandenį ir suteiktas nuotekų tvarkymo paslaugas aprašo patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 17-637.
10. LR Vyriausybės 2007 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 89 „Dėl viešojo vandens tiekimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 15-533.
11. LR Vyriausybės 2007 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 88 „Dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos aprašo patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 15-532.
12. LR Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimas Nr. 1069 „Dėl viešojo vandens tiekimo regionų nustatymo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 118-4467.
13. LR Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 148 „Dėl konkursų viešiesiems vandens tiekėjams parinkti organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 18-663.
14. LR Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimo Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ pakeitimas// Valstybės žinios. 2009, Nr. 121-5215.
15. LR Vyriausybės 1997 m. gruodžio 31 d. nutarimas Nr. 1507 „Dėl dujų, elektros ir šiluminės energijos, šalto bei karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo ir eksploatavimo“// Valstybės žinios. 1998, Nr. 3-56.

16. LR Vyriausybės 2004 m. birželio 16 d. nutarimas Nr. 761 „Dėl nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikiančių įmonių sąrašo patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2009, Nr. 96-3541.
17. LR aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 15 d. įsakymas Nr. D1-594 „Dėl informacijos apie geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą teikimo abonentams tvarkos aprašo patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 3-134.
18. LR aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. D1-629 „Dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo ir priežiūros taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 19-742.
19. LR aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. D1-636 „Dėl vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 8-337.
20. LR aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. D1-639 „Dėl viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kokybės reikalavimų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 16-593.
21. LR aplinkos ministro 2008 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. D1-401 „Dėl priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ projektu finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 99-3835; 2009, Nr. 47-1880.
22. LR statybos ir urbanistikos ministro 1996 m. lapkričio 22 d. įsakymas Nr. 172 „Dėl vandentvarkos ūkio naudojimo taisyklių“// Valstybės žinios. 1996, Nr. 125-2923; 1997, Nr. 4.
23. LR sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 23 d. įsakymas Nr. V-455 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 79-3606.
24. Europos Tarybos 1998 m. lapkričio 3 d. direktyva 98/83/EB dėl žmonėms skirto vandens kokybės (Geriamojo vandens direktyva).
25. Europos Bendrijų Komisijos 2004 m. gegužės 12 d. komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonominių ir Socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Baltoji knyga dėl bendro intereso paslaugų“.

26. Europos Parlamento ir Tarybos 2000 m. spalio 23 d. direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (Bendroji vandens politikos direktyva).
27. Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gruodžio 12 d. direktyva 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo (Požeminio vandens direktyva).
28. Aplinkos būklė 2010. Tik faktai. – Vilnius: Lututė, 2011.
29. Lazdinis I., Vaišnoras A., Bakas A. ir kt. Aplinkos politika ir valdymas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008.
30. European Environment Agency (EEA). Water resource across Europe – confronting water scarcity and drought. Report. No2. Copenhagen, 2009.
31. Kliučinskis L., Čiegis R. Darnus vystymasis: aplinka, ekonomika, technologijos. – Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2008.
32. Ozolinčius R. Aplinkos išteklių: oras, dirvožemis, vanduo. – Kaunas: VDU, 2005.
33. Vaišnoras A. Europos Sąjungos aplinkos politika. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.
34. Venskų Z. Aplinkos apsaugos politika ir teisė. – Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2008.
35. VšĮ „Vandenruošė“. Lietuvos vandentvarkos ūkio esamos situacijos analizė. Vilnius, 2003.
36. Darnus nuotekų tvarkymas Vidurio ir Rytų Europoje: mažų ir vidutinio dydžio gyvenviečių poreikiai // <http://www.vandensklubas.lt/docs/2008/nuotekos.pdf>; prisijungimo laikas: 2011-11-25.
37. Europos deklaracijos dėl naujos vandens struktūros santrauka // <http://www.unizar.es/fnca/euwater/docu/lituaniano.pdf>; prisijungimo laikas: 2011-11-24.
38. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2011 m. sausio 5 d. audito ataskaita „Vandens tiekimo organizavimas ir kainodara“ // http://www.environmental-auditing.org/Portals/0/AuditFiles/Lithuania_f_lith_Organization-and-Pricing-of-Water.pdf; prisijungimo laikas: 2011-12-01.
39. Požeminio vandens apsauga Europoje: Nauja požeminio vandens direktyva. ES reguliavimo sistemos stiprinimas. European Communities, 2008 // <http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/groundwater/brochure/lt.pdf>; prisijungimo laikas: 2011-11-23.

40. Požeminis vanduo – šaltinis ištroškusiai planetai. Žemės mokslai – visuomenei.
http://www.smm.lt/veikla/docs/dv_svietimas/Pozeminis_vanduo.pdf; prisijungimo laikas: 2011-11-23.
41. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. veiklos ataskaita // http://www.regula.lt/lt/publikacijos/metine-ataskaita/2009_metu_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas: 2011-11-25.
42. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. veiklos ataskaita // http://www.regula.lt/lt/publikacijos/metine-ataskaita/2010_ataskaita/VKEKK_2010_ATS_final.pdf; prisijungimo laikas: 2011-12-01.
43. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimas savivaldybėse 2010 m. // <http://www.am.lt/VI/files/0.804164001292337676.pdf>; prisijungimo laikas: 2011-12-01.
44. Vartotojų prijungimo prie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros geros patirties pristatymas pagal UAB „Šiaulių vandenys“ pateiktą informaciją // <http://www.am.lt/VI/index.php#a/10033>; prisijungimo laikas: 2011-12-07.

SANTRAUKA

Geriamojo vandens tiekimo valdymas Lietuvoje

Reikšminiai žodžiai: geriamasis vanduo, vandens tiekimas, organizavimas, prieinamumas, plėtra.

Lietuva viena iš nedaugelio šalių galinčių savo gyventojus visiškai aprūpinti geriamuoju požeminiu vandeniu. Geriamojo vandens tiekimas šalyje vykdomas remiantis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu. Pagal šį ir Vietos savivaldos įstatymą, savivaldybėms priskirtas geriamojo vandens tiekimo paslaugų organizavimas. Savivaldybių pareiga vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą organizuoti taip, kad iki 2015 m. 95 proc. savivaldybių gyventojų būtų aprūpinti teisės aktuose nustatytus visuomenės sveikatos saugos, aplinkos apsaugos ir paslaugų kokybės reikalavimus atitinkančiomis nepertraukiamomis geriamojo vandens tiekimo paslaugomis.

Atlika dokumentų turinio analizė ir ekspertų apklausos analizė parodė, kad nevykdomos pagrindinės Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatos, t. y. ne visos savivaldybės parengusios ir patvirtinusios Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus, nei viena savivaldybė nėra parinkusi viešojo vandens tiekėjo, nevykdomas vandens tiekimo įmonių licencijavimas, iki šiol vandens tiekimo įmonės nestambinamos. Nors geriamojo vandens tiekimo paslaugos yra bendrojo intereso paslaugos, tačiau vandens tiekimas vartotojams Lietuvoje prieinamas tik 73,5 proc.

SUMMARY

Drinking Water Supply Management in Lithuania

Keywords: drinking water, water supply, organization, accessibility, development.

Lithuania is one of the few countries capable of its residents are fully equipped with potable groundwater. Drinking water supply in the country carried out in accordance with the Drinking Water Supply and Waste Water Act. Under this Act and the Local Self-Government Act, municipalities assigned to drinking water services organization. Municipal water supply in the duty to organize so that by 2015 95 percent local residents will be provide with the legislation set out in the public health safety, environmental protection and quality of service requirements for continuous drinking water supply services.

Carried out a content analysis of documents and expert interviews showed that fulfilled the main Drinking Water Supply and Waste Water management provisions of the law, not all municipalities developed and approved for Drinking Water Supply and Wastewater Infrastrukture Development Plans, none of the municipalities do not chosen public water supplier, does not require water utilities licensing, still water companies do not connecting. Although the drinking water supply services are services of general interest, but the water supply in Lithuania available only 73,5 percent to consumers.

PRIEDAI

Informacija apie vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus

Eil. Nr.	Savivaldybės	Planų rengimas
<i>Alytaus apskritis</i>		
1	Alytaus miestas	Parengtas. Patvirtintas 2009-12-03 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-220
2	Alytaus rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-06-30 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. K-242
3	Druskininkų rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-03-31 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-77
4	Lazdijų rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-01-14 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 5TS-1055
5	Varėnos rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-08-25 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-V1-735
<i>Kauno apskritis</i>		
6	Birštonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-04-23 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-81
7	Jonavos rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-12-23 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1 TS-369
8	Kaišiadorių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2011-03-31 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. V17-83
9	Kauno miestas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2011 m. spalio 27 d.
10	Kauno rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2008-11-20 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-385
11	Kėdainių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-12-17 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-397
12	Prienų rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2011-10-27 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T3-180
13	Raseinių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-07-10 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. (5.3)A ₁ -491
<i>Klaipėdos apskritis</i>		
14	Klaipėdos miestas	Parengtas. Patvirtintas 2009-05-29 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-221
15	Klaipėdos rajonas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2011 m. lapkričio 24 d.
16	Kretingos rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-10-28 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-379
17	Neringa	Parengtas. Patvirtintas 2011-03-23 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-22
18	Palangos miestas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2012 m. II ketvirtį

19	Skuodo rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-10-28 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T9-180
20	Šilutės rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2011-07-21 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-127
<i>Marijampolės apskritis</i>		
21	Kalvarijos	Parengtas. Patvirtintas 2010-11-25 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-73-2
22	Kazlų Rūda	Parengtas. Patvirtintas 2008-12-23 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS 16-522
23	Marijampolė	Parengtas. Patvirtintas 2009-12-21 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-1020
24	Šakių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2008-12-23 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-369
25	Vilkaviškio rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-12-28 administracijos direktoriaus įsakymu Nr. B-IV-1088
<i>Panevėžio apskritis</i>		
26	Biržų rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2011-05-26 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-145
27	Kupiškio rajonas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2012 m. III ketvirtį
28	Panevėžio miestas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2011 m. IV ketvirtį
29	Panevėžio rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2011-05-18 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-118
30	Pasvalio rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-11-03 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-246
31	Rokiškio rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2011-05-20 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-8.124
<i>Šiaulių apskritis</i>		
32	Akmenės rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-02-25 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-41
33	Joniškio rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-12-17 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-292
34	Kelmės rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-04-29 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-207
35	Pakruojo rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-07-29 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-243
36	Radviliškio rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-08-26 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-1026
37	Šiaulių miestas	Parengtas. Patvirtintas 2009-01-29 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-39
38	Šiaulių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-03-25 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-107

<i>Tauragės apskritis</i>		
39	Jurbarko rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-09-24 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-243
40	Pagėgiai	Parengtas. Patvirtintas 2011-03-03 administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A1-140
41	Šilalės rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2008-12-23 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-448
42	Tauragės rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-04-30 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-1106
<i>Telšių apskritis</i>		
43	Mažeikių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-01-30 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-14
44	Plungės rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-07-01 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-143
45	Rietavas	Parengtas. Patvirtintas 2011-05-26 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-82
46	Telšių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-02-26 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-92
<i>Utenos apskritis</i>		
47	Anykščių rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-09-30 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-319
48	Ignalinos rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2008-12-17 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-390
49	Molėtų rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-04-30 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. B1-82
50	Utenos rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2011-09-29 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-318
51	Visagino miestas	Planą rengs patvirtinus savivaldybės bendrąjį planą (paslaugą turi 99% gyv.)
52	Zarasų rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2010-12-10 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-231
<i>Vilniaus apskritis</i>		
53	Elektrėnai	Parengtas. Patvirtintas 2010-10-22 administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 03V-691
54	Šalčininkų rajonas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2011 m. IV ketvirtį
55	Širvintų rajonas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2011 m. I ketvirtį
56	Švenčionių rajonas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2012 m. I ketvirtį
57	Trakų rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-04-30 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. S1-152
58	Ukmergės rajonas	Parengtas. Patvirtintas 2009-08-20 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 7-173

59	Vilniaus miestas	Parengtas. Patvirtintas 2011-07-13 savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-124
60	Vilniaus rajonas	Rengiamas. Numatoma patvirtinti 2012 m. II ketvirtį

Šaltinis: Informacija iš savivaldybių, 2011

2 priedas

Geriamojo vandens tiekimo subjektų skaičius Lietuvos savivaldybėse

Nr.	Savivaldybė	Geriamojo vandens tiekėjas
1.	Akmenės r. sav.	6
2.	Alytaus m. sav.	1
3.	Alytaus r. sav.	1
4.	Anykščių r. sav.	19
5.	Birštono sav.	1
6.	Biržų r. sav.	22
7.	Druskininkų sav.	1
8.	Elektrėnų sav.	3
9.	Ignalinos r. sav.	4
10.	Jonavos r. sav.	4
11.	Joniškio r. sav.	2
12.	Jurbarko r. sav.	1
13.	Kaišiadorių r. sav.	7
14.	Kalvarijos sav.	2
15.	Kauno m. sav.	1
16.	Kauno r. sav.	9
17.	Kazlų Rūdos sav.	7
18.	Kėdainių r. sav.	3
19.	Kelmės r. sav.	1
20.	Klaipėdos m. sav.	3
21.	Klaipėdos r. sav.	29
22.	Kretingos r. sav.	3
23.	Kupiškio r. sav.	13
24.	Lazdijų r. sav.	2
25.	Marijampolės sav.	4
26.	Mažeikių r. sav.	12
27.	Molėtų r. sav.	1
28.	Neringos sav.	2
29.	Pagėgių sav.	2
30.	Pakruojo r. sav.	13
31.	Palangos m. sav.	3
32.	Panevėžio m. sav.	1
33.	Panevėžio r. sav.	11
34.	Pasvalio r. sav.	15
35.	Plungės r. sav.	1
36.	Prienuų r. sav.	2
37.	Radviliškio r. sav.	3

38.	Raseinių r. sav.	4
39.	Rietavo sav.	6
40.	Rokiškio r. sav.	26
41.	Skuodo r. sav.	25
42.	Šakių r. sav.	15
43.	Šalčininkų r. sav.	4
44.	Šiaulių m. sav.	1
45.	Šiaulių r. sav.	6
46.	Šilalės r. sav.	2
47.	Šilutės r. sav.	8
48.	Širvintų r. sav.	1
49.	Švenčionių r. sav.	8
50.	Tauragės r. sav.	10
51.	Telšių r. sav.	2
52.	Trakų r. sav.	1
53.	Ukmergės r. sav.	2
54.	Utenos r. sav.	1
55.	Varėnos r. sav.	4
56.	Vilkaviškio r. sav.	23
57.	Vilniaus m. sav.	2
58.	Vilniaus r. sav.	4
59.	Visagino sav.	1
60.	Zarasų r. sav.	3
Iš viso		374

Šaltinis: Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pateikta informacija apie kontroliuojamus geriamojo vandens tiekimo subjektus ir vandenvietes, 2010

3 priedas

Vandens paslaugų prieinamumas Lietuvoje

APSIRŪPINIMAS GERIAMUOJU VANDENIU		
	Vnt.	Proc.
Bendras gyventojų skaičius	3 324 006	100
Iš jų:		
Aprūpinami centralizuotai	2 377 488	71,52
Turi individualius gręžinius	65 563	1,97
Naudojasi šuliniais	617 138	18,57
Ima iš vandens kolonėlių	11 760	0,35
Vanduo atvežamas cisternomis	300	0,01

Šaltinis: Informacija iš savivaldybių, 2010

Ekspertams pateikti klausimai:

1. Kaip vertinate esamą geriamojo vandens tiekimo organizavimą Lietuvoje? Kaip tai pakomentuotumėte?
2. Kokios kyla geriamojo vandens tiekimo valdymo institucinės problemos?
3. Kokius išskirtumėte geriamojo vandens tiekimo reglamentavimo trūkumus ir (ar) privalumus?
4. Kokius išskirtumėte geriamojo vandens tiekimo praktikoje pasitaikančius trūkumus ir (ar) privalumus?
5. Kaip galima pagerinti ir užtikrinti geriamojo vandens tiekimo plėtrą?

Ekspertų sąrašas:

1. Aplinkos ministerijos Vandenių departamento direktorius Dalius Krinickas.
2. UAB „Kauno vandenys“ generalinis direktorius Vilius Burokas.
3. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos Energetikos ir komunalinių paslaugų skyriaus vedėja Rita Kuštan.
4. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos Komunalinių paslaugų skyriaus vyr. specialistė Indrė Musvicienė.
5. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Maisto skyriaus vyr. specialistė Vilija Galdikienė.
6. Vilniaus miesto savivaldybės Vandentiekio ir nuotekų skyriaus vedėjas Aloyzas Stapulionis.

ES lėšų poreikio vandentvarkos projektams 2014–2020 metų finansiniame periode

Savivaldybė	ES lėšų poreikis naujajame 2014–2020 metų finansiniame laikotarpyje, Lt				
	Vandens tiekimo infrastruktūros plėtra	Nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra	Lietaus (paviršinio) vandens tvarkymo infrastruktūros statyba ir rekonstrukcija	Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovacija	Nuotekų valymo įrenginių statyba ir rekonstrukcija
Akmenės r. sav.	16862000	24285000	42800000	7200000	7144000
Alytaus m. sav.	4000000	6037000	50300000	57598000	25000000

Alytaus r. sav.	54434000	127000000	20000000	30000000	30000000
Anykščių r. sav.	40500000	42400000	4000000	12300000	5600000
Birštono sav.	16635000	20834000	9580000	6198000	200000
Biržų r. sav.	33160000	23600000	4000000	37600000	22450000
Druskininkų sav.	8550000	10000000	19680000	2000000	900000
Elektrėnų sav.	36895000	36442000	9920000	28460000	9620000
Ignalinos r. sav.	12000000	16000000	40000000	30000000	6000000
Jonavos r. sav.	6000000	22000000	29000000	40000000	22000000
Joniškio r. sav.	65000000	78000000	24000000	24000000	32000000
Jurbarko r. sav.	56600000	84200000	20200000	35200000	38400000
Kaišiadorių r. sav.	46322000	106932000	106932000	190000000	72000000
Kalvarijos sav.	14625000	21399000	7500000	24000000	17100000
Kauno m. sav.	25000000	30000000	57000000	197580000	7000000
Kauno r. sav.	23139600	51965000	25000000	15600400	32350000
Kazlų Rūdos sav.	90200000	133200000	29100000	32500000	44600000
Kelmės r. sav.	28790000	59230000	7500000	42170000	37930000
Kėdainių r. sav.	86000000	97000000	120000000	27000000	21000000
Klaipėdos m. sav.	22320000	22320000	302750000	2000000	37000000
Klaipėdos r. sav.	63700000	63700000	nėra duomenų	14700000	12000000
Kretingos r. sav.	230000000	690000000	530000000	80000000	130000000
Kupiškio r. sav.	9320000	21180000	10000000	38670000	35525000
Lazdijų r. sav.	15400000	30700000	13500000	14800000	8200000
Marijampolės sav.	160200000	171700000	170000000	27000000	13800000
Mažeikių r. sav.	46450000	46930000	32000000	57600000	37500000
Molėtų r. sav.	102550000	205550000	2900000	16650000	37800000
Neringos sav.	4615000	9258000	14000000	5506840	nepateikė duomenų
Pagėgių sav.	27000000	10500000	15000000	48000000	23000000
Pakruojo r. sav.	93741000	75893100	įgyvendinamas projektas iki 2012-09-30	36855100	46480000
Palangos m. sav.	10000000	13000000	8000000	6000000	7000000
Panevėžio m. sav.	54424000	43160000	25000000	67250000	-
Panevėžio r. sav.	201389080	289808920	53073200	108828440	39500000
Pasvalio r. sav.	114000000	46000000	10000000	25000000	15000000
Plungės r. sav.	25591500	45455850	nepateikė duomenų	nepateikė duomenų	45000000
Prienų r. sav.	62000000	89000000	46000000	7000000	48000000
Radviliškio r. sav.	34900000	57300000	15000000	5000000	34100000
Raseinių r. sav.	93000000	208000000	35000000	-	62000000
Rietavo sav.	25605000	50718800	11800000	35990000	16400000
Rokiškio r. sav.	138000000	140000000	32000000	52000000	53400000
Skuodo r. sav.	19320000	37900000	39260000	-	9617000
Šakių r. sav.	93209820	102116300	105155352	131163975	46836128
Šalčininkų r. sav.	19000000	24000000	5000000	40000000	33000000
Šiaulių m. sav.	73000000	142000000	447000000	253000000	0

Šiaulių r. sav.	64529000	75582000	89305000	80237000	16948000
Šilalės r. sav.	29800000	29800000	44600000	-	22500000
Šilutės r. sav.	71600000	117900000	nepateikė duomenų	16410000	35000000
Širvintų r. sav.	37800000	26800000	100000000	20500000	29000000
Švenčionių r. sav.	8000000	8000000	įgyvendinamas projektas iki 2012-06-15; po jo bus pateiktas tikslesnis reikalingų investicijų poreikis		
Tauragės r. sav.	19300000	58100000	38500000	18000000	16500000
Telšių r. sav.	9300000	56000000	įgyvendinamas projektas iki 2012-07	50000000	13200000
Trakų r. sav.	110568590	98121100	23746800	4939660	29150000
Ukmergės r. sav.	80000000	151000000	61000000	8000000	35000000
Utenos r. sav.	114824300	131129000	30360200	19500000	12600000
Varėnos r. sav.	9800000	5400000	2200000	1800000	9200000
Vilkaviškio r. sav.	46230000	157830000	20000000	3500000	7100000
Vilniaus m. sav.	181120000	211000000	376509000	278560000	89320000
Vilniaus r. sav.	358820900	383776000	50000000	82514300	49273800
Visagino sav.	-	-	9250000	37876000	-
Zarasų r. sav.	32000000	64000000	10000000	21000000	11000000
Iš viso	3577140790	5201153070	3404421552	2555257715	1572143928

Šaltinis: Informacija iš savivaldybių, 2011

Agnė Slabadaite
2011-12-22
+ 370 600 66511
agneslabadaite@gmail.com